

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

Дзеячы літаратуры і мастацтва! Ярчэй адлюстроўвайце ў сваіх творах веліч і прыгажосць гераічных спраў савецкага чалавека! Змагайцеся за высокую ідэйнасць твораў і мастацкае майстэрства! За цесную, непарыўную сувязь літаратуры і мастацтва з жыццём народа, з сучаснасцю!

№ 30 (1459)

Серада, 13 красавіка 1960 года

Цана 40 кап.

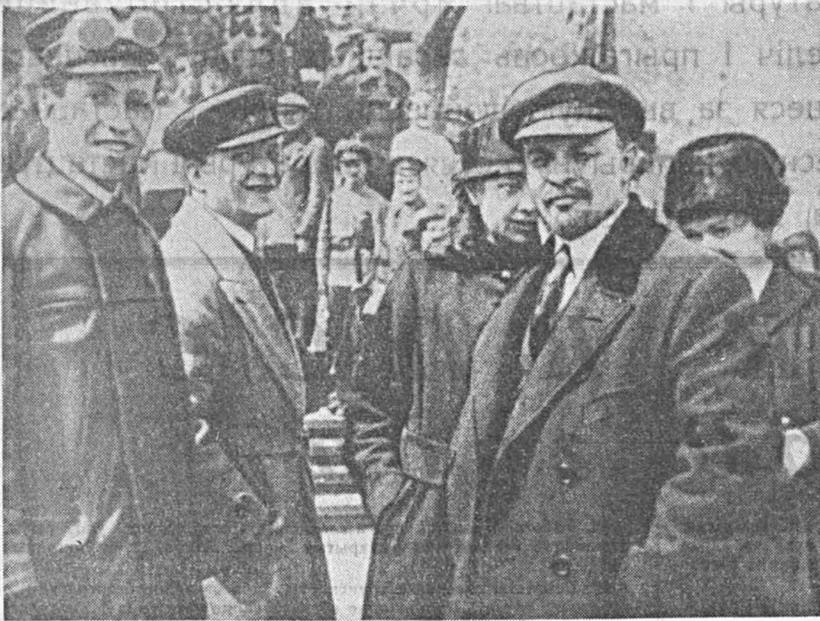
З А К Л І К І Ц К К П С С д а 1 М а я 1 9 6 0 г о д а

1. Няхай жыве 1 Мая — дзень міжнароднай салідарнасці працоўных, дзень братэрства рабочых усіх краін!
2. Пралетарыі ўсіх краін, яднайцеся!
3. Няхай жыве баявая салідарнасць працоўных усіх краін — залог непераможнасці справы міру, дэмакратыі і сацыялізму! Вышэй сцяг пралетарскага інтэрнацыяналізму!
4. Няхай жыве мір і дружба паміж народамі!
5. Працоўныя Савецкага Саюза! Усе сілы на выкананне сусветна-гістарычных рашэнняў XXI з'езду партыі, вялікіх задач камуністычнага будаўніцтва!
6. Братняе прывітанне ўсім народам, якія змагаюцца за нацыянальную незалежнасць, за мір, дэмакратыю і сацыялізм!
7. Палымянае прывітанне камуністычным і рабочым партыям усіх краін — баявому авангарду рабочага класа і ўсіх працоўных! Няхай жыве непарушае адзінства і згуртаванасць камуністычных і рабочых партыяў!
8. Няхай жыве ўсеперамагаючае вучэнне марксізма-ленінізма — магутная ідэйная зброя працоўных усіх краін!
9. Народы ўсіх краін! Мір — гэта жыццё. Рашуча выкрывайце імперыялістычных падпальшчыкаў вайны! Змагайцеся за мір і бяспеку народаў, за выключэнне войнаў з жыцця грамадства на вечныя часы!
10. Народы свету! Прапановы Савецкага Саюза аб усеагульным і поўным раззбраенні адкрываюць чалавечы шлях да выратавання ад бедстваў вайны і цяжару ўзбраенняў. Змагайцеся за ажыццяўленне вялікай ідэі ўсеагульнага і поўнага раззбраення!
11. Народы ўсіх краін! Дабівайцеся поўнай ліквідацыі «халоднай вайны» і далейшага змякчэння міжнароднай напружанасці! Змагайцеся за спыненне ўсіх выпрабаванняў і забарону атамнай і вадароднай зброі!
12. Патрабуйце хутчэйшага заключэння мірнага дагавору з Германіяй і ліквідацыі акупацыйнага рэжыму ў Заходнім Берліне!
13. Няхай жыве сусветная сістэма сацыялізма — несакуршальная апора міру і бяспекі народаў! Няхай правітае і мацнее вялікая сродна-дзюжная народна-дэмакратычная працоўная партыя!
14. Братняе прывітанне ўсім народам Народнай Рэспублікі Албаніі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыве вечная, непарушаемая дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і албанскім народамі!
15. Братняе прывітанне ўсім народам Народнай Рэспублікі Балгарыі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыве вечная, непарушаемая дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і балгарскім народамі!
16. Братняе прывітанне ўсім народам Венгерскай Народнай Рэспублікі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыве вечная, непарушаемая дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і венгерскім народамі!
17. Братняе прывітанне ўсім народам Дэмакратычнай Рэспублікі В'етнам, якія будуць сацыялізм, змагаюцца за мірнае аб'яднанне сваёй краіны на дэмакратычных асновах! Няхай жыве вечная, непарушаемая дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і в'етнамскім народамі!
18. Няхай жыве Германская Дэмакратычная Рэспубліка — апора прагрэсіўных сіл усёй Германіі ў барацьбе за мір, за адзіную дэмакратычную і міралюбівую Германію. Братняе прывітанне ўсім народам ГДР, якія будуць сацыялізм! Няхай мацнее дружба паміж савецкім і германскім народамі!
19. Братняе прывітанне ўсім народам Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі, якія будуць сацыялізм, змагаюцца за мірнае аб'яднанне сваёй краіны на дэмакратычных асновах! Няхай жыве вечная, непарушаемая дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і карэйскім народамі!
20. Братняе прывітанне ўсім народам Мангольскай Народнай Рэспублікі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыве вечная, непарушаемая дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і мангольскім народамі!
21. Братняе прывітанне ўсім народам Польскай Народнай Рэспублікі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыве вечная, непарушаемая дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і польскім народамі!
22. Братняе прывітанне ўсім народам Румынскай Народнай Рэспублікі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыве вечная, непарушаемая дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і румынскім народамі!
23. Братняе прывітанне ўсім народам Чэхаславацкай Рэспублікі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыве вечная, непарушаемая дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і чэхаславацкім народамі!
24. Братняе прывітанне ўсім народам Федэратыўнай Народнай Рэспублікі Югаславіі! Няхай развіваецца і мацнее дружба савецкага і югаслаўскага народаў у інтарэсах барацьбы за мір і сацыялізм!
25. Гарачае прывітанне вялікаму індыйскаму народу! Няхай мацнее дружба і супрацоўніцтва паміж народамі Савецкага Саюза і Індыі!
26. Гарачае прывітанне вялікаму інданезійскаму народу! Няхай мацнее дружба і супрацоўніцтва паміж народамі Савецкага Саюза і Інданезіі!
27. Гарачае прывітанне народам Бірмы, Цэйлона, Камбоджы, якія змагаюцца за мір і ўмацаванне нацыянальнай незалежнасці сваіх краін!
28. Гарачае прывітанне афганскаму народу! Няхай мацнее і развіваецца дружалюбная, добрасуседскія адносіны паміж Савецкім Саюзам і Афганістанам!
29. Гарачае прывітанне народам арабскіх краін, якія змагаюцца супраць імперыялістычных падкопаў, за поўную ліквідацыю каланіялізму, за ўмацаванне незалежнасці і суверэнітэту сваіх краін, за развіццё нацыянальнай эканомікі!
30. Гарачае прывітанне народам Афрыкі, якія змагаюцца супраць каланіялізму, за сваю свабоду і нацыянальную незалежнасць! Свабоду ўсім прыгнечаным народам каланіяльных і залежных краін!
31. Гарачае прывітанне народам Ляцінскай Амерыкі, якія змагаюцца супраць імперыялізму, за ўмацаванне незалежнасці і суверэнітэту сваіх краін, за мір і супрацоўніцтва паміж народамі!
32. Няхай жывуць адносіны дружбы, якія развіваюцца паміж народамі Савецкага Саюза і Злучаных Штатаў Амерыкі ў інтарэсах умацавання міру ва ўсім свеце, у імя бяспекі і дабрабыту ўсяго чалавечства!
33. Няхай жыве дружба і супрацоўніцтва народаў Савецкага Саюза і Англіі ў інтарэсах міру ва ўсім свеце!
34. Няхай жыве дружба і супрацоўніцтва паміж народамі Савецкага Саюза і Францыі ў інтарэсах міру ва ўсім свеце!

35. Гарачае прывітанне працоўным і ўсім прагрэсіўным сілам Федэратыўнай Рэспублікі Германіі, якія змагаюцца супраць адраджэння мілітарызму і фашызму! Няхай мацнее дружба паміж савецкім і германскім народамі!
36. Няхай развіваецца і мацнее дружалюбныя адносіны паміж народам Савецкага Саюза і Італіі!
37. Няхай жыве дружба і супрацоўніцтва паміж народамі Савецкага Саюза і Фінляндскай Рэспублікі!
38. Няхай развіваецца і мацнее дружалюбныя адносіны паміж савецкім народам і народамі Швецыі, Нарвегіі, Даніі, Ісландыі!
39. Няхай жыве дружба і супрацоўніцтва паміж народамі Савецкага Саюза і Аўстрыі!
40. Гарачае прывітанне японскаму народу, які змагаецца супраць адраджэння мілітарызму, за незалежнае і дэмакратычнае развіццё сваёй краіны!
41. Няхай жыве ленінская знешняя палітыка Савецкага Саюза — палітыка мірнага суіснавання дзяржаў з розным грамадскім ладам, палітыка захавання і ўмацавання міру і бяспекі народаў, павялічэння іх свабоды і незалежнасці, развіцця эканамічных і культурных сувязей з усімі краінамі!
42. Няхай жывуць авіяныя славы перамог доблесных Савецкіх Узброеных Сіл, якія пільна стаяць на варце міру, дзяржаўных інтарэсаў і бяспекі нашай Радзімы!
43. Няхай жыве непарушны саюз рабочага класа і калгаснага сялянства — трывалая і непахісная аснова савецкага ладу!
44. Няхай жыве і правітае братняе дружба народаў СССР — крыніца сілы і магутнасці нашай многанацияльнай сацыялістычнай дзяржавы!
45. Працоўныя Савецкага Саюза! Выканаем і перавыканаем сямігадовы план! Даб'ёмся новага магутнага ўздыму эканомікі, культуры і дабрабыту народаў нашай краіны, далейшага ўмацавання магутнасці сацыялістычнай Радзімы! Наперад, да новых перамог у камуністычным будаўніцтве!
46. Працоўныя горада і вёскі! За найкарацейшы гістарычны тэрмін даб'ёмся перамогі ў мірным спаборніцтве з капіталізмам! Дагонім і пераўзыйдем Злучаныя Штаты Амерыкі па вытворчасці прадукцыі на душу насельніцтва!
47. Працоўныя горада і вёскі! Выкананне сацыялістычных абавязанасцей — справа гонару кожнага калектыву! Шырэй размахаем усенароднага сацыялістычнага спаборніцтва за дзятэрміновае выкананне і перавыкананне народнага гаспадарчага плана 1960 года — другога года сямігадкі!
48. Слава перадавікам і наватарам вытворчасці, ударнікам і калектывам камуністычнай працы, якія ідуць у першых радах будаўніцтва камунізма!
49. Работнікі прамысловасці, будаўніцтва і транспарту! Шырэй укараняйце ў вытворчасць перадавы вопыт і новую тэхніку, комплексную механізацыю і аўтаматызацыю, настойліва змагайцеся за далейшы тэхнічны прагрэс, за няспыны рост прадукцыйнасці працы!
50. Рабочыя і работніцы, інжынеры, тэхнікі і майстры! Усямерна паліпшаўце арганізацыю вытворчасці, забяспечвайце рытмічную работу прадпрыемстваў і будоўляў, умацоўвайце сацыялістычную дысцыпліну працы! Змагайцеся за рэжым эканоміі, павышайце якасць і зніжайце сабекошт прадукцыі!
51. Працоўныя Савецкага Саюза! Пераход на скорочаны рабочы дзень — важны этап на шляху да ажыццяўлення ў СССР самага кароткага ў свеце рабочага дня. Узнімем яшчэ вышэй працоўную актыўнасць і сацыялістычную дысцыпліну працы!
52. Работнікі прамысловасці, будаўніцтва і транспарту! Лепш выкарыстоўвайце вытворчыя магутнасці і рэзервы народнай гаспадаркі! Змагайцеся за эканомію электраэнергіі, металу і паліва! Развівайце масавы рух рацыяналізатараў і вынаходнікаў!
53. Цяжка прамысловасць — аснова далейшага ўздыму ўсёй народнай гаспадаркі, павышэння дабрабыту народа і ўмацавання абароннай магутнасці нашай Радзімы. Слава работнікам цяжкай індустрыі!
54. Савецкія металургі! Удасканальвайце тэхніку і тэхналогію вытворчасці! Павышайце тэмпы асваення новых рудных месцанараджэнняў! Больш руды, чыгуну, сталі, пракату, труб, каларых і рэзкіх металаў народнай гаспадаркі!
55. Савецкія энергетыкі, будаўнікі і мантажнікі электрастанцый і электрасетак! Хутчэй уведзьце ў дзеянне і асвойце новыя энергетычныя магутнасці, зніжайце кошт будаўніцтва і эксплуатацыі энергасістэм! Дадзім краіне больш электраэнергіі!
56. Работнікі машынабудавання! Хутчэй асвойце вытворчасць найвышэй высокапрадукцыйных і эканамічных машын, прыбораў і абсталявання! Настойліва змагайцеся за тэхнічнае пераўзбраенне ўсіх галін народнай гаспадаркі, за шырокую аўтаматызацыю вытворчасці!
57. Работнікі нафтавай і газавай прамысловасці! Вышэй тэмпы разведкі, асваення новых месцанараджэнняў і здабычы нафты і газу! Нарошчвайце магутнасці нафтапрацоўчых заводаў, павышайце якасць нафтапрадуктаў! Дадзім краіне больш нафты і газу!
58. Работнікі вугальнай прамысловасці! Шырэй укараняйце комплексную механізацыю і эфектыўныя спосабы здабычы вугалю! Павышайце прадукцыйнасць працы, зніжайце сабекошт і паліпшаўце якасць вугалю!
59. Работнікі хімічнай прамысловасці! Хутчэй уведзьце ў строй новыя магутнасці, расшырайце асартымент хімічных прадуктаў! Больш высокакачэсных дзіявых тавараў народнага спажывання! Больш мінеральных угнаенняў для сельскай гаспадаркі!
60. Савецкія будаўнікі! Вышэй тэмпы і якасць будаўніцтва новых прадпрыемстваў, жылых дамоў, школ, бальніц, дзіцячых устаноў! Шырэй укараняйце індустрыяльныя метады будаўніцтва! Будуйце дабrotна, прыгожа, дэшава!
61. Работнікі прамысловасці будаўнічых матэрыялаў! Павялічвайце вытворчасць, паліпшаўце якасць будаўнічых матэрыялаў! Больш цэменту, зборных канструкцый і дэталей для будоўляў сямігадкі!
62. Работнікі лясной, дрэвапрацоўчай і папяровай прамысловасці! Дадзім краіне больш драўніны, мэблі, цэлюлозы і паперы высокай якасці!
63. Работнікі лёгкай прамысловасці! Дадзім савецкім людзям больш дабrotных і прыгожых тавараў, добрага адзення, трывалага і прыгожага абутку і іншых тавараў народнага спажывання!
64. Работнікі харчовай прамысловасці! Усямерна павялічвайце вытворчасць і расшырайце асартымент харчовых тавараў, павышайце якасць прадуктаў харчавання!

65. Работнікі рыбнай прамысловасці! Павялічвайце ўлоў рыбы, развівайце рыбалоўства ў адкрытых морах, акіянах і ва ўнутраных вадаёмах!
66. Работнікі савецкага транспарту! Забяспечвайце бесперабойную перавозку грузаў! Паліпшаўце абслугоўванне пасажыраў! Змагайцеся за хутчэйшае ажыццяўленне тэхнічнай рэканструкцыі транспарту, за шырокую механізацыю і аўтаматызацыю!
67. Работнікі сувязі! Развівайце і ўдасканальвайце сродкі сувязі! Дабівайцеся бездакорнай работы пошты, тэлеграфа, тэлефона, радыё, тэлебачання! Паліпшаўце абслугоўванне насельніцтва!
68. Работнікі мясцовай і кааператываў прамысловасці! Павялічвайце выпуск, павышайце якасць і зніжайце сабекошт прадукцыі! Усямерна паліпшаўце бытавое абслугоўванне насельніцтва!
69. Калгаснікі і калгасніцы, работнікі саўгасаў і РТС, спецыялісты сельскай гаспадаркі! Дадзім Радзіме больш збожжа, мяса, малака, воўны, яек, бавоўны, льну, цукровых буракоў, бульбы, гародніны, фруктаў, чаю і іншых прадуктаў сельскай гаспадаркі!
70. Працоўныя сельскай гаспадаркі! Усямерна развівайце грамадскую жывёлагадоўлю, стварайце трывалую кармавую базу, павышайце прадукцыйнасць жывёлы, паліпшаўце племянную справу! Раўняйцеся на перадавікоў, пераймайце іх вопыт! Пераўзыйдем Злучаныя Штаты Амерыкі па вытворчасці прадуктаў жывёлагадоўлі на душу насельніцтва!
71. Калгаснікі і калгасніцы! Усямерна развівайце грамадскую гаспадарку, павялічвайце непадзельныя фонды — аснову калгаснага багацця! Расшырайце міжкалгасныя вытворчыя сувязі!
72. Калгаснікі і калгасніцы, сельскія механізатары! Шырэй укараняйце комплексную механізацыю ў земляробстве і жывёлагадоўлі, авалодвайце тэхнікай і лепш выкарыстоўвайце яе для павышэння прадукцыйнасці і аблягчэння сваёй працы!
73. Работнікі саўгасаў! Павялічвайце вытворчасць сельскагаспадарчых прадуктаў і зніжайце сабекошт! Пераварым усе саўгасы краіны ва ўзорныя і высокарантабельныя прадпрыемствы!
74. Працоўныя цалінных зямель! Замацоўвайце і памнажайце дасягнутыя поспехі! Павышайце культуру земляробства, дабывайцеся высокім і ўстойлівым ураджаям! Усямерна развівайце грамадскую жывёлагадоўлю!
75. Калгаснікі і калгасніцы, работнікі саўгасаў і спецыялісты сельскай гаспадаркі! Смялей укараняйце ў сельскагаспадарчую вытворчасць дасягненні навукі і тэхнікі! Настойліва дабывайцеся зніжэння сабекошту прадукцыі!
76. Работнікі савецкага гандлю і грамадскага харчавання! Змагайцеся за высокую культуру абслугоўвання насельніцтва, лепш вывучайце вопыт і паўней задавальняйце ўзрастаючы патрэбнасці працоўных!
77. Савецкія служачыя! Удасканальвайце работу савецкага апарату! Уважліва адносіцеся да патрэб і запатрабаванняў працоўных!
78. Работнікі навукі і вышэйшай школы! Змагайцеся за далейшы росквіт навукі, за тэхнічны прагрэс! Цясней сувязь з вытворчасцю! Рыхтуйце спецыялістаў, вартых эпохі камунізма! Няхай жыве перадавая савецкая навука!
79. Няхай жывуць савецкія вучоныя, інжынеры, тэхнікі, рабочыя, якія адкрылі эру пакалення касмічнай прасторы!
80. Дзеячы літаратуры і мастацтва! Ярчэй адлюстроўвайце ў сваіх творах веліч і прыгажосць гераічных спраў савецкага чалавека! Змагайцеся за высокую ідэйнасць твораў і мастацкае майстэрства! За цесную, непарыўную сувязь літаратуры і мастацтва з жыццём народа, з сучаснасцю!
81. Работнікі друку, радыё і тэлебачання, выдавецтваў і культурна-асветных устаноў! Будзьце нястомнымі праваднікамі ў масы ўсеперамагаючых камуністычных ідэй, перадавога вопыту, духоўных багаццяў, накопленых чалавечтвам!
82. Работнікі народнай асветы! Павышайце якасць навучання дзяцей, змагайцеся за цесную сувязь школы з жыццём, з вытворчасцю! Выхоўвайце падрастаючае пакаленне ў духу калектывізму, любві да працы, адданасці Радзіме, справе камунізма!
83. Медыцынскія работнікі! Паліпшаўце і развівайце народную ахову здароўя, павышайце культуру ў рабоце лячэбных і санітарных устаноў! Укараняйце ў практыку навішчыя дасягненні медыцынскай навукі!
84. Няхай жывуць Саветы дэпутатаў працоўных — сапраўды народныя органы ўлады ў нашай краіне!
85. Савецкія прафсаюзы! Усямерна развівайце творчую ініцыятыву і актыўнасць рабочага класа і інтэлігенцыі! Больш клопатаў аб далейшым уздыме матэрыяльнага дабрабыту і культурнага ўзроўню рабочых і служачых! Мабілізуйце ўсе намаганні працоўных на выкананне сямігадовага плана!
86. Няхай жывуць савецкія жанчыны — актыўныя будаўнікі камуністычнага грамадства!
87. Няхай жыве Ленінскі камсаюл — верны памочнік і рэзерв Камуністычнай партыі, перадавы атрад маладых будаўнікоў камунізма!
88. Камуністы і камсамольцы! Будзьце ў авангардзе ўсенароднай барацьбы за выкананне рашэнняў XXI з'езду КПСС, за пабудову камунізма ў СССР!
89. Камсамольцы і камсамолкі, савецкая моладзь! Вучыцеся жыць і працаваць па-камуністычнаму! Выпрацоўвайце ў сабе высокія маральныя якасці! Будзьце свядомымі і нястомнымі будаўніцамі камунізма!
90. Піянеры і школьнікі! Упорна і настойліва авалодвайце ведамі і працоўнымі навыкамі! Рыхтуйцеся стаць актыўнымі барацьбітамі за вялікую справу Леніна!
91. Няхай жыве вялікі савецкі народ — будаўнік камунізма!
92. Няхай жыве і мацнее непарушаемае яднанне Камуністычнай партыі і савецкага народа — крыніца сілы сацыялістычнага ладу, залог новых поспехаў у будаўніцтве камунізма!
93. Няхай жыве Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік — цвярдая дружба народаў нашай краіны, несакуршальная апора міру, дэмакратыі і сацыялізму!
94. Няхай жыве наш родны Савецкі ўрад!
95. Няхай жыве створаная Леніным слаўная Камуністычная партыя Савецкага Саюза — вялікая натхняючая і кіруючая сіла савецкага народа ў барацьбе за пабудову камунізма!
96. Пад сцягам марксізма-ленінізма, пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі — уперад, да перамогі камунізма!
97. Няхай жыве камунізм — светлая будучыня ўсяго чалавечства!

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Кадр з фільма «Успаміны пра Ул. І. Леніна». Ул. І. Ленін, Н. К. Крупская, М. І. Ульянава і Цібор Са- муэл на парадзе войск Усеабоўча на Краснай плошчы 25 мая 1919 г.

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Беларусі гораца вітае дэлегатаў V з'езду мастакоў Беларускай ССР і ў іх асобе ўсіх работнікаў выяўленчага мастацтва рэспублікі.

З'езд мастакоў Беларусі праходзіць у дні, калі ўстае савецкі народ пасля хваляў працы над выкананнем велічэйшага задання — будаўніцтва XXI з'езду КПСС, актыўна змагаюцца за дэмакратычнае выкананне планаў другога года сямігадкі.

Узброеныя гістарычным дакументам Камуністычнай партыі «За цесную сувязь літаратуры і мастацтва з жыццём народа», беларускі мастак стварыў рад архаічных твораў, якія адлюстравалі гістарычны шлях нашага народа, яго гераічныя подзвігі ў гады Вялікай Айчыннай вайны і ў мірнай стваральнай працы.

Савецкі народ высока цэніць і любіць выяўленчае мастацтва. Яго хваляюць творы, у якіх глыбока і прэзліва адлюстраваны жыццё і праца нашых сучаснікаў. А такія творы мастак можа стварыць толькі ў тым выпадку, калі ён цесна звязан з жыццём, узбагачаным вялікімі ідэямі марксізма-ленінізма, нястомна працуе над павышэннем ідэіна-мастацкага ўзроўню сваёй творчасці.

Учора ў Мінску пачаў сваю работу V з'езд мастакоў Савецкай Беларусі. Над бурнай, доўга неамаўляючай апладысментамі выбіраецца ганаровы прэзідыум з'езду ў складзе Прэзідыума ЦК КПСС.

Сакратар ЦК КПБ В. Ф. Шаўра за- нятаў прывітанне ЦК КПБ дэлегатам і ўдзельнікам V рэспубліканскага з'езду мастакоў.

Са справядлівым дакладам аб дзейнасці праўлення Саюза мастакоў БССР выступіў старшыня праўлення П. Гаўрыленка. Доклад аб ра-

ботах рэвізійнай камісіі зрабіў П. Белаўсаў.

У рабоце з'езду прымаюць удзел сакратар ЦК КПБ В. Ф. Шаўра, першы намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР І. Ф. Клімаў, сакратар Мінскага абкома КПБ А. Т. Кузьмін,

міністр культуры БССР Р. Я. Кісялёў, сакратары праўлення Саюза мастакоў СССР Д. Сулаў, Н. Осенёў, І. Сярэбраны, госці з Масквы, Кішынёва, Якуці і інш.

Сёння з'езд працягвае сваю работу.

Ва ўмовах самаадданага барацьбы савецкіх людзей за ажыццяўленне намечаных партыйнай планаў разгорнутага будаўніцтва камунізма ў нашай краіне мастакі рэспублікі закліканы ствараць творы выяўленчага мастацтва, якія клічуць працоўных уперад, павінны прыняць самы актыўны ўдзел у складанні дэталічных вылікіх будаўніцтва сямігадкі, адлюстраванне рэальную працу работчых, калгаснікаў, інтэлігенцыі, якія прааслаўляюць сваімі слаўнымі справамі нашу вялікую сацыялістычную Радзіму.

Беларускі народ чакае ад сваіх жывапісцаў, графікаў, скульптараў новых высокамастацкіх твораў, якія былі б прысвечаны нашым дням, дапамагалі выхоўваць чалавека будучыні, усталявалі камуністычную мараль. У цэнтры ўвагі работы Саюза мастакоў БССР павінны стаць пытанні ідэінай накіраванасці і мастацкага майстэрства.

Цэнтральны Камітэт КП Беларусі жадае вялікага поспеху пятому з'езду мастакоў рэспублікі і выказвае цвёрдае ўпэўненасць у тым, што яны з гонарам выканаюць заданні, якія ставяць перад імі, і створаць аповыя творы мастацтва, дастойныя нашай вялікай апові.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ КП БЕЛАРУСІ.

Хвалюючыя дакументы

ЛЕНІНСКІЯ ТЭЛЕГРАМЫ

У Цэнтральным дзяржаўным архіве Кастрычніцкай рэвалюцыі і сацыялістычнага будаўніцтва Беларускай ССР ёсць рад ленінскіх тэлеграм за 1919—1921 гг., накіраваных у адрас Мінскага губарккома і Наркмізема БССР. Гэта тэлеграмы аб нарыхтоўцы прадуктаў для забеспячэння Чырвонай Арміі і галадаючага насельніцтва цэнтры Расіі, адрэзаната белымі арміямі ад хлебных запасоў паўднёвага Паваложжа ў 1921 г. Яны расказваюць пра тое, якія вялікія клопаты аб людзях праявіў Уладзімір Ільіч у цяжкія гады барацьбы з разрухай і голодам, якую вялікую ўвагу надаваў ён пошуку выкарыстанню ўсёй пасеянай плошчы. Вось перад намі адна з гэтых тэлеграм — ад 23 ліпеня 1921 г. Яна адрасавана ў Мінск, Наркмізему БССР: «Прадпісаваць аб закончыў уборку азімых у саўгасах Наркмізема. Неадкладна абмялоціць і здаць губарккомом для падвозу спажывецкім цэнтрам. У саўгас пакаціце толькі несенне для азімага кліну і пракармленне рабочых да перагата верасня. У выпадку партэры ў рабсіле прыцягнуць войскія сілы...»

ПРЫВІТАННІ ПРАЦОЎНЫХ БЕЛАРУСІ

Вялікую цікавасць маюць захаваныя ў архіве прывітанні тэлеграмы і лісьмы працоўных Беларусі свайму праўдзіму і мастацкім. Рабочыя, сяляне расказвалі Ільічу пра перамогі і дасягненні, якія ў вернасці сацыялістычнай рэвалюцыі і гатоўнасці са зборай у руках адстойваць справу Кастрычніцкай рэвалюцыі. У дні, калі Ільіч хваляў, тысячы пісем паступалі на яго імя з пакаданымі хутэйшым выдараўленням.

11 ліпеня 1921 г., у гадавіну вызвалення Беларусі ад беларускіх захопнікаў, у Мінску адбылося ўрачыстае адкрыццё Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, які цяпер носіць імя вялікага Леніна. Присутныя на гэтай ўрачыстасці выкладчыкі і студэнты паслалі Уладзіміру Ільічу прывітанне, у якім гаварылася:

«...Адзіваваць Беларусі дзяржаўны ўніверсітэт, урачысты сход, прысвечаны яго адкрыццю, ад імя прайшлых, рабочых, культурных і грамадскіх сіл краю шле Вам, дарагі праўдзім, сваё гарачае прывітанне...»

21 кастрычніка 1922 г. адбылося першае ўрачыстае пасяджэнне Мінскага Савета 7-га склікання з удзелам гарадской грамадскасці. Перад намі прывітанне Уладзіміру Ільічу, які ў той час пасля хваляў зноў прыступіў да работ:

«Зноў абраны Мінскі Савет рабочых і чырвонаармейскіх дэпутатаў шле сваё гарачае прывітанне Уладзіміру Ільічу Леніну з прычыны яго вяртання да работ, такій важнай для сусветнага пралетарыята, які сачыў з заміраннем сэрца за станам здароўя свайго дарагога праўдзіма і мастацкіка...»

Уладзімір Ільіч Ленін карыстаўся ўсеагульнай любіваю працоўных. На ўсіх з'ездах, канферэнцыях, сходах ён выбіраўся ганаровым старшынёй або ў ганаровы прэзідыум. Вось перад намі прывітанная тэлеграма віцебскіх работараў ад 21 кастрычніка 1923 г.:

«Выбраўшы цябе, дарагі Ільіч, ганаровым старшынёй нашага першага губернскага з'езду рабочых і сялянскіх карэспандэнтаў Віцебскай губерні, мы шлем табе прывітанне са шчырым пажаданнем хуткага выздараўлення і гарача жаданам, каб ты цяпер зноў стаў ля руля не толькі рускай рэвалюцыі, але і рэвалюцыі ўсяго свету.

У патрэбную хвіліну і мы дэкажам, што ўмеём валодаць не толькі пяром, але і вінтоўкай.

Нахай живе сусветная рэвалюцыя і праўдзім яе, таварыш Ленін!

ГУТАРКА БЕЛАРУСКАГА СЕЛЯНІНА З ІЛЬЧОМ

Сярод анкет дэлегатаў VI Надзвычайнага з'езду Саветаў Беларусі (сакавік 1924 г.) ёсць анкета селяніна Вікі Каўбасчы, былой Дудзіцкай воласці Мазырскага павету, Андрэя Федаравіча Ясько. На гэтым з'ездзе ён быў выбраны членам Цэнтральнага Выканаўчага Камітэта БССР — вышэйшага дзяржаўнага органа ўлады ў рэспубліцы. Было яму тады 64 гады. У 1921 г. Ясько быў выбраны дэлегатом на IX Усерасійскі з'езд Саветаў. Захаваўся расказ Ясько аб гутарцы з Ул. І. Леніным на гэтым з'ездзе. Вось ён:

«Сабраў нас тав. Ленін і пачаў нам выгаварваць. Я здзіўляўся, — гаворыць ён, — каму вы прагуджываеце гэспадарку падрываеце... Ну, узэй я, вядома, слова і выступіў: — Вы, таварыш Ленін, усёго не ведаеце, — кажу я яму. — Вось, прыкладам, у нашым сяле. Присылае Жаласком "сказка", каб мы сто кубу вывелі. Была справа ў кравіцы — гэта раз, а вазіць трэба было з балота, за 10 верст — гэта да. Жывёлаю адтуль не вывезеш. Пайшоў я да начальніка Жаласкома і кажу яму: так і так, маўляў: Дае вы былі ў студзені або ў лютым, калі дарога была...»

— Што ж рабіць? — пытаецца Жаласком. — Што рабіць? Дык я вас невууч, што рабіць. Есць блізка мёртвыя лес, гарэлы. Загадай яго цяпер рэзаць! — бяры, на што партэра. А калі дарога падсохне, дык мы той лес гатовы табе за пару тыдняў вывезці.

— Каб лес рэзаць, трэба дазвол лясніцкага мець, — зноў гаворыць Жаласком. — Будзе і дазвол, — адказвае я. Пайшоў да лясніцкага і выпрасіў дазвол. Мёртвы лес парэзаў, а ў мяні і чэрвоні заперлі коней і гатовы лес без рэзкі вывезці... А ўсё таму гэта, таварыш Ленін, што ў Жаласком залезлі старыя ляснічы, а ў лясніцка — дэзэсты, таму і паредку жаласком. А калі такі парадок і далей будзе, дык з Гомяля хутка будзе Масква відаць, а з Масквы — Гомяль.

Устаў тады таварыш Ленін і кажа: «Вітаю гэлага грамадзяніна, таму што правы ён ва ўсім. Толькі навошта такія словы гаварыць, што з Масквы Гомяль будзе відаць, а з Гомяля — Масква. І што гэта значыць?»

Растлумачыў я таварышу Леніну, што гэта значыць. Гэта, кажу, калі без парадку лес высякае пачуць, дык яго хутка ўсё высякаць, і з Гомяля тады Масква відаць будзе. Усяміхніўся таварыш Ленін, устаў яшчэ раз і гаворыць: — Вітаю...»

ФОНД ІМЯ УЛ. І. ЛЕНІНА

Дакументы, якія захоўваюцца ў архіве, расказваюць і пра тое, што ў прэзідыум VI з'езду Саветаў БССР (сакавік 1924 г.), у рабоце якой прымалі ўдзел старшыня ЦК ССР М. І. Калінін, паступіла заява за подпісамі звыш 50 дэлегатаў наступнага зместу:

«Мы, дэлегаты, якія з'ехаліся з усіх куткоў рабоча-сялянскай Савецкай Беларусі, усю прыпланову абмеркаваць на з'ездзе пытанне аб увекавечанні памці Ул. І. Леніна. Ленін — найвялікшы праўдзім чалавек — быў адным з тых кіраўнікоў вызваленчых барацьбы, які раней за ўсіх і лепш за ўсіх ацаніў значэнне сялян у вызваленчым руху.»

У абмеркаванні гэтага пытання, укладаннага ў парадок да з'езду, прынялі актыўны ўдзел і польскі рэвалюцыйнер Фелікс Кон, і ўпамінуць вышэй селянін А. Ф. Ясько, і іншыя.

У паставе, прынятай з'ездам па пытанню аб увекавечанні памці Леніна, гаварылася: «...Людзі несутарна шырока выказаным настроем і пажаданнем усёго рабоча-сялянскага насельніцтва Беларусі, VI Усебеларускі Надзвычайны з'езд Саветаў паставіў: Стварыць на тэрыторыі Беларускай цэнтральны фонд імя Ул. І. Леніна пры Цэнтральным Выканаўчым Камітэце Саветаў рабочых, сялянскіх і чырвонаармейскіх дэпутатаў.»

У гэты фонд паступілі добраахвотныя адданыя грамадскія арганізацыі, сялян, рабочых. Фонд ішоў у асноўным на пабудову шырокай сеткі даідуцкіх і школьных устаноў, у карысць беспрывітаных дзяцей і на іншыя мерыпрыемствы.

М. КАМІНСКІ.

Радзіма Леніна

Нам волжскі край Стаў самым дарагім, І пах бароў, і шум вады вясенняй — Здаеша ўсё тут бліжэй мне такім, На той зямлі, Дзе нарадзіўся Ленін.

Пот рад'аўля рызэў на бурлаках... «Дубінушка» над Волгаю дунае... А маці сына несла на руках — Уладзімірам яна яго назвала.

Дзесь над завалам першых барыкад Сінгі чырвоная ўжо зардэла. І дзевяноста год там назал, Як сёння, птушкі з вырма ляцелі.

Расія-маці! Руская зямля, Тайга і стэп, Дзе хвалі ў дымнай пене! Ці знала ты, Што пачынае шлах Той, хто на бітаў ўзіме пакаленні?..

І ўжо з Сібірска крочю чалавек Наасурч сонцу, Каб ярчэй зазгляла. І сам ён сонцам стаў для нас навак;

Нам імя — Ленін Самым родным стала. Мы з гэтым імем праз баі прайшлі, Каб ты, Айчына, ў шчасці красавала.

Радзіма спадарожніцаў Ямлі Радзіма Леніна У свеце першай стала.

Суботнік слаўны ў памяці жыве... Як быў Ільіч яму ўсім сэрцам рады! А сёння, працай славычэй сваёй век, Ідуць камуністычныя брыгады.

Квіней, зямля! У гэты светлы час — Дзень нараджэння Ільіча — Над краем Шуміць вясня, ідзе вясня да нас І ўсю планету ў зялён апранае.

З любіваю да праўды

З вялікай любіваю рытууюцца да 90-годдзя дня нараджэння Ул. І. Леніна работнікі культасветуноў Палацкага раёна. У клубах, хатах чытацкіх і бібліятэчных арганізацыях імя Леніна выставілі і фотавідаў, якія расказваюць аб жыцці і дзейнасці геніяльнага праўдзіма.

«Ленін і цяпер жыве ў нас за ўсіх жывых». Так называецца кніжная выстаўка ў Палацкай раённай бібліятэцы. На выставі — творы геніяльнага праўдзіма, біяграфічная літаратура.

З вялікай цікавасцю чытачы бібліятэкі вывучаюць жыццёвы шлях Ул. І. Леніна па кнігах «Успаміны петраградскіх рабочых», «Вялікі Ленін», «Успаміны аб Леніне» і інш.

Днямі ў клубе калгаса «Парыжская Комуна» аб жыцці і рэвалюцыйнай дзейнасці вялікага праўдзіма расказаў дырэктар маскоўскай сярэдняй школы, т. Акчонка. Пасля лекцыі быў паказаны кінафільм. Лекцыю прычытаў у клубе саўгаса «Белава», раённай бібліятэцы, у калгасах «40 год Кастрычніка», «Новае жыццё», у Арлеіскай сельскай клубе і інш.

У бібліятэках аформлены альбомы: «Па ленінскіх месцах», «Наш Ленін», «Ленін аб Беларусі».

Фэстываль кінафільмаў аб Леніне

Найдаўня ў Высокаўскім доме культуры пачаўся фэстываль кінафільмаў аб Леніне, прысвечаны 90-годдзю дня нараджэння праўдзіма.

Будуць паказаны фільмы: «Сям'я Ульянавых», «Ленін у 1918 годзе», «Вібаргская старана», «Добраахвотнікі» і інш. Перад пачаткам сеансаў арганізуюцца лекцыі і гутаркі аб Леніне, аб Камуністычнай партыі.

Фэстываль кінафільмаў аб Леніне

Найдаўня ў Высокаўскім доме культуры пачаўся фэстываль кінафільмаў аб Леніне, прысвечаны 90-годдзю дня нараджэння праўдзіма.

Будуць паказаны фільмы: «Сям'я Ульянавых», «Ленін у 1918 годзе», «Вібаргская старана», «Добраахвотнікі» і інш. Перад пачаткам сеансаў арганізуюцца лекцыі і гутаркі аб Леніне, аб Камуністычнай партыі.

У апошні год наладжаны творчыя камандзіроўкі мастакоў на новабудулі і прамысловыя аб'екты, у калгасы і саўгасы рэспублікі. Гэта часткова спрымае таму, што с'яжэна-таматныя карціны на сучасную тэму пачалі займаць большае месца ў творчасці мастакоў.

Дакладчы пералічае сюжэтна-таматныя творы аб сучаснасці. Лепшыя з іх экспанаваліся на ўсе-

саюзнай выставі ў Маскве, на рэспубліканскай у Мінску, на перасоўных выставках і на выставі ў Румынскай Народнай Рэспубліцы.

Творчая дзейнасць мастакоў сведчыць, што майстэрства, наваствары, правільнае выкарыстанне традыцый, разнастайнасць форм мастацтва зместам вызначаліся і вызначаюцца зместам, асабліва зместам нашай сучаснасці.

Некаторыя мастакі першымі пачалі ствараць карціны і скульптуры пра сучаснасць. З іх трэба адзначыць «Песню» М. Савіцкага, «Гарма-ніст ідзе» Р. Курвіч, «Вяртанне з работ» А. Галева, «На полі» А. Заспінскага, лепшыя графічныя лісты А. Тычыны, С. Геруса і інш.

Разам з тым, — гаворыць П. Гаўрыленка, — маюць месца фальшывыя павярхоўнага, несур'езнага стаўлення да мастацкага ўвасаблення рэчаіснасці. Падобныя прыклады мы бачылі і на юбілейнай выставі («Уборка калусты» П. Раманоўскага, «Поўдзень» В. Лагуна, «Вяртанне з работ» А. Забарава і некаторыя іншыя).

Роля прафесіянальнай крытыкі, мастацтвазнаўства і друку асабліва ўзрастае ў нашы дні. Яны павінны з'явіцца прапагандыстам мастацтва ў шырокіх масах гледачоў, развіць у іх добры густ. Аднак ёсць прыклады павярхоўнай, суб'ектыўнай крытыкі некаторых работ нашых мастакоў. Так, напрыклад, карціна «Мінекі трактарны — палям» М. Манасона экспанавалася на ўсіх апошніх выставках. Мастак уладзіў яму выяўленчымі сродкамі выказаць свае думкі аб жыцці. Крытыкі і асабліва некаторыя мастакі толькі з-за суб'ектыўнасці, ужо даўніх прывычак «адмаўляць» тое, што ім не падабаецца, не натуральнае разглядаць выяўленчыя сродкі (кампазіцыю, малюнак, інтэр'ер, тыпаж, пейзаж), якія садейнічалі раскрыццю ўзятая тэма. Карціну «Раніца» гэтага ж мастака таксама абійшлі маўчаннем. А між тым вядомы ўкраінскі мастак Меліхэў заўважыў, што «Раніца» Манасона — прыклад, як у малым можна ўбачыць вялікае. Карціны «Пенсія» і «Жывіно» Меліхэўскага таксама не знайшлі належнага таварыскага абмеркавання па тым жа прычынам. Крытыка замаўчала і партрэт І. Фішэва «Будаўніца», які на выставі карыстаўся поспехам. Гэта выразна абогульненны вобраз жыццярадаснай дзяўчыны-будаўніцы.

У апошні час беларускія мастакі больш праявілі цікавасць да партрэта, але гэты жанр яшчэ не заняў належнага месца ў іх творчасці. З тых нямногіх прац, якія экспанаваліся на апошніх выставках, зьявілі на сябе ўвагу партрэты «Тыкоўшчыца» І. Давідовіча, «Тычакі тонкасуконна-камінаўна» Л. Ліўшына, «Сталі-вар» М. Данцыга, «Будаўніца» І. Фішэва, «Начальні зборнага паха трактарнага заводу Смірнова» В. Сухаверхава, «Фэзероўшчыца» Я. Харытоненкі, «Сталыя» Я. Кра-соўскага, «Кампазіцыйны партрэт М. Астроўскага» А. Гугеля і Р. Кур-віч, «Абходчык» Я. Ціхановіча, змястоўныя партрэты І. Ахрэмчына, Я. Зайцава і інш.

У скульптуры вылучаюцца і партрэт работніцы-сталінградкі і партрэт «Наташа» З. Азгура, «Партрэт камбайнеркі» А. Бембеля, «Варатар» П. Белаўсава, «Жаночы партрэт» М. Рубмана. У графіцы — партрэты знатных людзей прамысловасці мастакоў С. Геруса, Н. Гаўрочанкі і інш.

Творы І. Стасевіча, Я. Харытоненкі, М. Бельскага, М. Гуціева, У. І. Сталь-машонка, М. Якавенкі, В. Грос, П. Крохалева, А. Малішоўскага, А. Паслядовіч, Н. Воранава, У. Мі-нейкі, Р. Курвіч і інш., якія набы-валі на будоўлях сямігадкі ў іх кал-гасах, сведчаць пра жаданне мастакоў бліжэй знамяніцца з жыццём народа. Тое, што было паказана на гэтых выставках, — каштоўныя матэрыялы пра людзей, з якімі мастакі сутрачалі ў жыццёвай творчай аб-стаўцы.

Віднае месца займае пейзажны жанр у творчасці нашых мастакоў. Многа добрых пейзажаў і цікавых эцюдаў, вялікіх і малых, свежых і шчырых, было паказана на рэспубліканскіх, абласных і персанальных выставках. Сярод лепшых твораў «Вечар» і «Возера Нарач» В. Ці-віркі, «Запіс у калгас» П. Крохале-ва і інш.

У пейзажах Б. Звінаградскага, П. Данелі адгульняе апісачнасць, шы-рокае абогульненне. «Поўдзень»

Н. Воранава, «Дэпо Баранавічы»

К. Максімава, «Прычал» В. Казачен-кі, «Дэвіна» А. Каржанеўскага пака-зваюць пераўтварэння куткі нашай прыроды. У пейзажах Н. Лучыча, Я. Зайцава, Я. Красоўскага, П. Кро-халева, А. Малішоўскага, А. Кроля, І. Пушкова і іншых ёсць пэўная лі-рыка, уладзіва беларускай прыро-ды.

Раздзел пейзажнага жанра дапа-ўняе серыя цікавых пастаяў «Брасі-ка крапішчэ» П. Дурчына і трапныя гаралскія пейзажы Л. Лейтмана.

Аднак у асобных мастакоў зноў з'яўляецца самазатэй. Яны ў іх вя-лікую ўвагу надаюць пішым ручыкам, панадворкам гаралскіх ускарні, пус-так і г. д. Асабліва характэрныя га-тата плана эцюды І. Басава, І. Кара-сева і інш.

Дакладчы падрабязна аналізуе пераг твораў жывапісу і спынаецца на становаўчым і заганым у іх змесце і майстэрстве.

— Понукі яркіх выяўленчых срод-каў, — адзначае дакладчык, — павінны быць заўсёды звязаны з рэальнай рэчаіснасцю, цікавымі падзеямі і людзьмі.

— Нягледзячы на некаторыя за-пахленні вонкавай формай твораў, — падкрэслівае ён, — мастакі ставяць на правільных, рэалістычных пазіцыях. Іх пошукі не вылікаюць у нас тры-вогі, бо яны вядуцца ў агульным рэ-чышчы сацыялістычнага рэалізма.

Але нас не могуць не турбаваць сімтэмы мадэрнізма або механічнае пераіманне горшых узораў захоўна-га фармалістычнага мастацтва і пра-выя эстэтыка, — якія асуджаны наро-дам. Гэтыя праявы назіраюцца ў асобных маладых мастакоў. Пр. не-крытычным стаўленні да гэтай з'я-вы ўнікае сур'езная небяспека чуж-ых уплываў на некаторую частку моладзі.

За апошні перыяд, — заўважае П. Гаўрыленка, — актывізавалася творчая дзейнасць графікаў, афармі-целяў і ілюстратараў кніг, часопісаў, газет, мастакоў плаката. Малюні-многіх нашых мастакоў перабыдаюць на выдвараемых іншых рэспублі-каў. А. Волкаў, Я. Тарас, В. Ціхановіч, М. Гуціев, В. Ждан, М. Бельскі і інш.

Але нас не могуць не турбаваць сімтэмы мадэрнізма або механічнае пераіманне горшых узораў захоўна-га фармалістычнага мастацтва і пра-выя эстэтыка, — якія асуджаны наро-дам. Гэтыя праявы назіраюцца ў асобных маладых мастакоў. Пр. не-крытычным стаўленні да гэтай з'я-вы ўнікае сур'езная небяспека чуж-ых уплываў на некаторую частку моладзі.

За апошні перыяд, — заўважае П. Гаўрыленка, — актывізавалася творчая дзейнасць графікаў, афармі-целяў і ілюстратараў кніг, часопісаў, газет, мастакоў плаката. Малюні-многіх нашых мастакоў перабыдаюць на выдвараемых іншых рэспублі-каў. А. Волкаў, Я. Тарас, В. Ціхановіч, М. Гуціев, В. Ждан, М. Бельскі і інш.

Але нас не могуць не турбаваць сімтэмы мадэрнізма або механічнае пераіманне горшых узораў захоўна-га фармалістычнага мастацтва і пра-выя эстэтыка, — якія асуджаны наро-дам. Гэтыя праявы назіраюцца ў асобных маладых мастакоў. Пр. не-крытычным стаўленні да гэтай з'я-вы ўнікае сур'езная небяспека чуж-ых уплываў на некаторую частку моладзі.

За апошні перыяд, — заўважае П. Гаўрыленка, — актывізавалася творчая дзейнасць графікаў, афармі-целяў і ілюстратараў кніг, часопісаў, газет, мастакоў плаката. Малюні-многіх нашых мастакоў перабыдаюць на выдвараемых іншых рэспублі-каў. А. Волкаў, Я. Тарас, В. Ціхановіч, М. Гуціев, В. Ждан, М. Бельскі і інш.

Але нас не могуць не турбаваць сімтэмы мадэрнізма або механічнае пераіманне горшых узораў захоўна-га фармалістычнага мастацтва і пра-выя эстэтыка, — якія асуджаны наро-дам. Гэтыя пр

ПАТРЭБНА НЕ СЯРЭДНЯ, А ДОБРАЯ П'ЕСА!

НАВІНЫ МАСТАЦТВА

У АПОШНІЯ гады нашы тэатры побач з асобнымі няўдалымі спектаклямі стваралі значныя, глыбокія па задуме і паучыцца, арыгінальныя па форме сцэнічныя творы. На жаль, іх пераважна сталі з'яўляцца толькі ў тэатрах асабліва на сучасную тэму. Тэатр астае ад жыцця. Цым гэта тлумачыцца? Можна тым, што ў тэатрах няма дастаткова кваліфікаванай рэжысуры або акцёрскія калектывы не могуць сыграць добрыя п'есы? Можна, няма таленавітых драматургаў?

Калі прааналізаваць артыкул «У пошуках п'есы» М. Алтухова, у якім выказаны асобныя правільныя думкі, высветляецца, што аўтар бачыць прычыны адставання тэатра ад жыцця ў адсутнасці ў тэатры кваліфікаванай рэжысуры. Ён піша: «Ці можна маладому драматургу неслі ў тэатр сучасную п'есу, калі тэатры сістэматычна правальваюцца? Класічныя п'есы? Вядома, не. А многія існуючыя? І далей, нібы жалючы перасярабчы драматургаў ад жахлівых памылкі супрацьпачынаў з тэатрам. М. Алтухоў запалоўвае іх: «Чаму можа навушчы тэатр? Толькі штампама».

М. Алтухоў не ўказаў, які тэатр ён меў на ўвазе, таму мы маем права перанесці яго думкі на ўсе тэатры Беларусі.

У кожным тэатры былі выпадкі, калі ён правальваў тую ці іншую добрую п'есу. Магчыма, і не адну. Але няўжо на гэтай падставе можна зрабіць вывад, што нашы тэатры не здольны паставіць зместова п'есу? Да прыкладу, у Румскім драматычным тэатры імя Горкага побач з няўдалымі спектаклямі былі і такія вядлікія ўданы, як «Кароль Лір», «Варяжы і інш. Нямаюць тэатры удаць мейлі і Тэатр імя Янкі Купалы, і Тэатр імя Якуба Коласа, і абласныя тэатры. Не бачыць гэтых поспехаў — значыць не верыць у творчыя магчымасці тэатральных калектываў нашай рэспублікі.

На маю думку, прычына адставання тэатраў — не ў адсутнасці кваліфікаваных творчых работнікаў (яны ў нас ёсць), а ў адсутнасці значнай сучаснай п'есы. Калі такія і з'яўляюцца, дык у вельмі малай колькасці.

СТАЛА аксіёмай, што аснова тэатра — галоўным чынам сучасны рэпертуар. Без сучаснай п'есы тэатр не можа жыць. І імяна з сучасным рэпертуарам мы ачуваем у нашай практыцы вялікія цяжкасці. Калі гаворыцца пачынаецца пра сучасную п'есу, вядома, хочацца ставіць такую, у якой глыбока і цікава раскрываецца тое новае, што нясе ў сабе савецкі чалавек.

Я зусім не хачу сказаць, што таленавіта п'еса абавязова гарантуе добры спектакль. Не. Спектакль трэба ўмець паставіць. Але п'еса дае творчым калектывам матэрыял для стварэння добрага спектакля. Колькі б ні крытыкавалі тэатр за адсутнасць удалых сучасных спектакляў, усё ж, з майго пункту погляду, баспрасна адна — становішча ў нас цяжка.

Тэатр — арганізм жывы. Сваю работу ён не мае права спыняць. Штодзёна неабходна рыхтаваць новыя спектаклі. Штодзёна неабходна ў 1930 узяць за аснову. І пакуль рэжысёр заняты пошукамі п'есы, кіраўніцтва тэатра вымушана працаваць над тым самым сярэднім драматычным творам. І, на жаль, вельмі часта нам, рэжысёрам, даводзіцца пакутаваць з такімі п'есамі толькі таму, што лепшых не знаходзім. Мы ідзем на кампрамісы, небяспечныя не толькі для нас, рэжысёраў, але і для тэатра наогул.

Крытыка і гледчыя часта папракаюць тэатр, што спектаклі, якія ідуць на сцэне, некалькі, сумныя. Папрокі гэтыя справядлівыя. Мне здаецца, што прычына тут імяна ў тым, што многія п'есы не даюць магчымасці для стварэння арыгінальных, глыбокіх па думцы і паучыцца спектакляў.

Я не тэарэтык, і мне цяжка вызначыць, дзе праходзіць мяжа паміж сярэднім і добрай п'есай. Але на практыцы, у рэспецыі, у аналізе гэтая мяжа вельмі ачуваецца. Палюбкі сярэдняму п'есу — амаль немагчыма. Якую цікавую думку можа убачыць, напрыклад, у п'есе С. Міхалкова «Дзікуны»? Можна, вядома, паставіць падобную п'есу горш або лепш, але спектакль у цэлым ад гэтага не стане добрым. Колькі б рэжысёр ні стварэў сцэнічных эфектаў, якія б труці ні выдумалі, яны разабюцца аб беднасці аўтарскай думкі. Есць п'есы, у якіх, здавалася б, усё на месцы: і канфілікт, і характары, і станоўчы і адмоўны герой, і сюжэт. Але няма сапраўднага жыцця. Няма аўтарскага погляду на жыццё. Узьім да прыкладу п'есу Л. Зорына «Дабрадзеі». Што гэта — дрэнная п'еса? Не. Добрая? Не. Гэта сярэдняя п'еса. Чаму? Таму, што яна паўтор, копія. Ця памятае п'есу Мікішэня «Сона на флейце», напісаную яшчэ да вайны, той адрэз пераказанца, што характэрнае для таго часу — цыпер не тыповае. Я не хачу сказаць, што людзі, паказаныя ў п'есе Зорына, зьявіліся. Не. Але ў наш час усё гэта выглядае інакш. Вось чаму ўзнікае незадаволенасць, калі чытаеш гэтую п'есу; крыўда за нашых вучоных, якія воляй аўтара інтэлектуальна прыніжаны. Аўтар не паставіў сабе за мэту убачыць тое новае, што характэрнае сённяшняга чалавека навуцы.

Сярэдняя п'еса пазбаўлена самастойнай думкі, паучыць у яе герояў не ляжа. Можна ствіць такія п'есы? Можна. Але ці трэба?

У сваім артыкуле М. Алтухоў папракае тэатры, што яны пайшлі ад легкаму шляху, ставячы такія п'есы. Які ж гэта лёгкі шлях? Тэатры пайшлі па вельмі цяжкаму і слізкіму шляху. Калі мы і далей гэтым шля-

хам пойдзем, дык рызыкуем страціць акцёраў, рэжысёраў, гледача і наогул тэатр. Ніякія сярэднія, так званыя «касавыя», п'есы, не выратуюць тэатр. Нам патрэбны п'есы глыбокія па тэме, страсныя па думцы і мастацкія па форме.

У сувязі з гэтым не магу прайсці міма наступнай думкі М. Алтухова. Ён піша: «Выбіраючы п'есу, тэатр перш за ўсё глядзіць: займае яна ці не? Калі займае, дык поспех забяспечаны. Такія спектаклі грываюцца на сюжэце, на ўменні аўтара ствараць вострыя сітуацыі, якія зацікаўляюць гледача хітрымі паваротамі, інтрыгай, а тэатр? Калі п'еса з вострым сюжэтам мае поспех — гэта заслуга (не вялікая, тэатр не даў такіх сюжэтных падпорных) — а спектакль усё ж мае і далей: «Ведучы такія п'есы тэатр да драматычнай, многія аўтары ідуць на кампрамісы і стараюцца ўскладзіць інтрыгу там, дзе гэта зусім непатрэбна. Такія кампрамісы прыводзяць да аб'яднення сцэнічных твораў ва ўдугу тэатрам, якія не могуць жыць без падпоркі. Іншыя п'есы пішуцца так, нібы не было драматурга Чыхава, Горкага».

Мне ствараецца ўражанне, што аўтар не разабраўся ў тым, што такое сюжэт і што такое займае п'есу ў асобах. Аднак такія сюжэты ствараюць непрыемныя для драматычнага твора і з'яўляюцца толькі «падпоркай» для п'есы?

У гутарцы з маладымі драматургамі Станіслаўскі гаворыць: «П'еса, перш за ўсё, будучыца на пазлэк, глыбокіх па сваёму зместу і па сюжэце. Дзеянне п'есы развіваецца надзейна ад асяродка, у якім узнік сюжэт». Мы, рэжысёры, прыступаем да работы над п'есай, імяна з гэтага і пачынаем, што раскрываем перш за ўсё сюжэт п'есы. У працэсе раскрыцця сюжэта пачынаюцца выяўляцца і характары дзеючых асоб. Усе пазлэк звязаны з сюжэтам п'есы. Іншымі словамі: без сюжэта няма і п'есы, таму што сюжэт непарука даказвае, што ў п'есе Чыхава, Горкага ёсць глыбокі сюжэт. У добрай п'есе заўсёды ёсць глыбокі сюжэт, і гэта не з'яўляецца «падпоркай», а яе неад'емнай часткай. «Чаму, напрыклад, тэатр ухваліўся за п'есу «Варяжы?» — пытаецца аўтар артыкула і адказвае: «Тэатр, што яна эфектыўна па сюжэту... Таму, што яна эфектыўна па сюжэту... Таму, што яна эфектыўна па сюжэту... Таму, што яна эфектыўна па сюжэту...»

Я не абараняю бы «Варяжы», каб не намясцілася тэндэнцыя незалежна ганьбіць гэтую п'есу. Д. Арлоў у артыкуле, надрукаваным у газеце «Советская культура», параўноўвае «Варяжы» з існаваўшым «І адзіну ў полі воля». Што можа быць агульнага паміж добрай п'есай і дрэнным дэзэртывам? Нічога. А між тым, параўнанне развіваецца толькі для таго, каб знізіць вартасць п'есы.

ЦЯПЕР вельмі часта і многа гаворыць пра наяўнасць у нашым тэатры ў яркай арыгінальнай форме спектакля. Аднак яшчэ не зааглажана, што ў сэнсе вонкавай формы нічога новага і некажанга з'явілася не было. Усё было, усё недарэчна не з'явілася. Новае — толькі наш час, наш чалавек. Вось чаму наватарства непарука звязана з новым чалавекам. Таму любы добры спектакль абавязкова нясе ў сабе рысы наватарства, раскрывае і паказвае ў яркім сцэнічным уяўленні тое новае, што нясе ў сабе савецкі чалавек.

Ніякія пляшчкі з крывымі лініямі, ніякія крывыя і касмыя праменні не здолеюць паказаць і асяццяць тое новае, што закладзена ў чалавеку, калі рэжысёр не раскрыве праз акцёра вобраз, псіхалогію, думку, паучыць новага чалавека.

Вось чаму нельга пагадзіцца з Я. Рамановічам у тым, што задача рэжысёра — зрабіць з дрэннай п'есы вясёлы, забавны спектакль. У гэтым Я. Рамановіч бачыць галоўную прычыну адставання тэатра ад жыцця. Перш чым крытыкаваць п'есу за тое, што яна не дае таго, што трэба, трэба спытаць, ці дае яна тое, што трэба. А ці нельга сказаць, што тэатры ўхваліліся за гэтую п'есу таму, што яна нядрэнная, як сцяважарка і сам аўтар артыкула?

Я не абараняю бы «Варяжы», каб не намясцілася тэндэнцыя незалежна ганьбіць гэтую п'есу. Д. Арлоў у артыкуле, надрукаваным у газеце «Советская культура», параўноўвае «Варяжы» з існаваўшым «І адзіну ў полі воля». Што можа быць агульнага паміж добрай п'есай і дрэнным дэзэртывам? Нічога. А між тым, параўнанне развіваецца толькі для таго, каб знізіць вартасць п'есы.

3 АРТЫКУЛА «Думкі аб тэатры» Я. Рамановіча напрушваецца вывад, што тэатры неахвотна на барыш сярэдняму п'есу, а з сярэдняй п'есы не ўмеюць зрабіць добры спектакль. У гэтым Я. Рамановіч бачыць галоўную прычыну адставання тэатра ад жыцця. Перш чым крытыкаваць п'есу за тое, што яна не дае таго, што трэба, трэба спытаць, ці дае яна тое, што трэба. А ці нельга сказаць, што тэатры ўхваліліся за гэтую п'есу таму, што яна нядрэнная, як сцяважарка і сам аўтар артыкула?

Я не абараняю бы «Варяжы», каб не намясцілася тэндэнцыя незалежна ганьбіць гэтую п'есу. Д. Арлоў у артыкуле, надрукаваным у газеце «Советская культура», параўноўвае «Варяжы» з існаваўшым «І адзіну ў полі воля». Што можа быць агульнага паміж добрай п'есай і дрэнным дэзэртывам? Нічога. А між тым, параўнанне развіваецца толькі для таго, каб знізіць вартасць п'есы.

Далей Я. Рамановіч прыводзіць у артыкуле дэяла драматурга і рэжысёра. Драматург гаворыць апошняе: «Вось Таўстаногаў узяў п'есу сярэдняму п'есу і зрабіў добры спектакль». І, нарэшце, каб канчаткова «дабіць» рэжысёра, які спрачаецца, аўтар артыкула адлічыў сваёго драматурга і сам уступае ў спрэчку. «Я сам, — гаворыць аўтар, — бачыў у Тэатры імя Якуба Коласа спектакль «Квартэт Аляксандра» Н. Вінічкова. П'еса павярхоўная і слабая, аднак тэатр зрабіў з гэтай п'есы вясёлы спектакль. Але справа не ў гэтым спектаклі, а справа ў тым, што нашы маладыя рэжысёры не бачылі смелых шуканняў і адважана ідуць наперад». Такім чынам, будучы вынаходлівымі, ідзці смелым наперад — і яам удача, на аснове непаўназначнай, шэрай, павярхоўнай п'есы зрабіць, што Я. Рамановіч Шкада толькі, што Я. Рамановіч зьявіўся столь высокародна заклік з сярэдняй п'есай. Баспрасна, таленавітаму і вынаходліваму рэжысёру насам можа, і ўдаецца выцягнуць п'есу, зрабіць спектакль, які вышэй за п'есу. Але усё ж гэта будзе «вясёлы», а не дабраўжасны спектакль. Добры спектакль абавязкова звязаны з удачай п'есы.

Але калі Я. Рамановіч усё ж мяркуе, што задача рэжысёра толькі ў тым, каб забавіць і здзіўляць гледача, прымаючы на працягу спектакля штучнае ўспрыманне, дык тады, вядома, патрэбна рэжысёрска ўпарта шукаць сродкі для выканання гэтай задачы. Але гэты занятак самы нудны і не мае нічога агульнага з сапраўднай творчасцю. Іншая справа, калі рэжысёр узабагае п'есу глыбокімі думкамі, плушчымі, арыгінальнай формай. Вось тут рэжысёр пачынае «арыгінальна і мэтазгодна» жыць і фантазіраваць.

Калі драматург залежыць ад жыцця, дык мы, рэжысёры, залежым ад п'есы. Наш творчы працэс пачынаецца з п'есы, з яе пазлэк, фактаў, сюжэта, характэрнага ў г. д. Мы правяралі усё жыццём.

Працэс работы рэжысёра над п'есай вельмі складаны. У кожнага рэжысёра свае метады работы. У розны час адзін і той жа рэжысёр прыносіць п'есу па-рознаму. Але ёсць і агульныя прыпынкі, агульныя палажэнні. Я не ўваўляю сабе рэжысёра, які ставіў бы п'есу, не вывучыўшы яе. Толькі ў працэсе вывучэння драматычнага матэрыялу можа ў рэжысёра ўзнікнуць задумка. Без п'есы няма і рэжысёрскай задумкі. Асноўная задача рэжысёра знайсці гармонію паміж унутраным і знешнім зместам будучага спектакля. Імяна гармонія. Гэта значыць: калі адзіны ад п'есы — дык і гаворкі пра гармонію быць не можа. Толькі ў службоўцы аўтара п'есы і рэжысёра можа нарадзіцца новы твор — спектакль.

Поспех або няўдача будучага спектакля залежыць ад таго, удалося рэжысёру і акцёрам правільна зразумець аўтара ці не.

Раскрыць думку аўтара, які вышэй сказаў, — наша задача. Але быць чалавечым у тым, каб прычына п'есу ў асобах. Аднак такія спектаклі — сумныя, некалькія, таму што няма ў іх рэжысёрскага і акцёрскага бачэння п'есы. Уменне завяршыць аўтарскі канфілікт, развіць яго — гэта патрэба ў сваю чаргу самастойнай фантазіі, рэжысёрскага погляду, умення карыстацца спецыфічнымі сродкамі, умення стварыць атмасферу спектакля. Спектакль можа быць мастацкім творам, калі рэжысёр ярка раскрывае або нават падлівае думку аўтара, звязвае яе з сучаснасцю.

Цяпер вельмі часта і многа гаворыць пра наяўнасць у нашым тэатры ў яркай арыгінальнай форме спектакля. Аднак яшчэ не зааглажана, што ў сэнсе вонкавай формы нічога новага і некажанга з'явілася не было. Усё было, усё недарэчна не з'явілася. Новае — толькі наш час, наш чалавек. Вось чаму наватарства непарука звязана з новым чалавекам. Таму любы добры спектакль абавязкова нясе ў сабе рысы наватарства, раскрывае і паказвае ў яркім сцэнічным уяўленні тое новае, што нясе ў сабе савецкі чалавек.

Ніякія пляшчкі з крывымі лініямі, ніякія крывыя і касмыя праменні не здолеюць паказаць і асяццяць тое новае, што закладзена ў чалавеку, калі рэжысёр не раскрыве праз акцёра вобраз, псіхалогію, думку, паучыць новага чалавека.

Вось чаму нельга пагадзіцца з Я. Рамановічам у тым, што задача рэжысёра — зрабіць з дрэннай п'есы вясёлы, забавны спектакль. У гэтым Я. Рамановіч бачыць галоўную прычыну адставання тэатра ад жыцця. Перш чым крытыкаваць п'есу за тое, што яна не дае таго, што трэба, трэба спытаць, ці дае яна тое, што трэба. А ці нельга сказаць, што тэатры ўхваліліся за гэтую п'есу таму, што яна нядрэнная, як сцяважарка і сам аўтар артыкула?

Я не абараняю бы «Варяжы», каб не намясцілася тэндэнцыя незалежна ганьбіць гэтую п'есу. Д. Арлоў у артыкуле, надрукаваным у газеце «Советская культура», параўноўвае «Варяжы» з існаваўшым «І адзіну ў полі воля». Што можа быць агульнага паміж добрай п'есай і дрэнным дэзэртывам? Нічога. А між тым, параўнанне развіваецца толькі для таго, каб знізіць вартасць п'есы.

ЦЯПЕР вельмі часта і многа гаворыць пра наяўнасць у нашым тэатры ў яркай арыгінальнай форме спектакля. Аднак яшчэ не зааглажана, што ў сэнсе вонкавай формы нічога новага і некажанга з'явілася не было. Усё было, усё недарэчна не з'явілася. Новае — толькі наш час, наш чалавек. Вось чаму наватарства непарука звязана з новым чалавекам. Таму любы добры спектакль абавязкова нясе ў сабе рысы наватарства, раскрывае і паказвае ў яркім сцэнічным уяўленні тое новае, што нясе ў сабе савецкі чалавек.

Ніякія пляшчкі з крывымі лініямі, ніякія крывыя і касмыя праменні не здолеюць паказаць і асяццяць тое новае, што закладзена ў чалавеку, калі рэжысёр не раскрыве праз акцёра вобраз, псіхалогію, думку, паучыць новага чалавека.

Вось чаму нельга пагадзіцца з Я. Рамановічам у тым, што задача рэжысёра — зрабіць з дрэннай п'есы вясёлы, забавны спектакль. У гэтым Я. Рамановіч бачыць галоўную прычыну адставання тэатра ад жыцця. Перш чым крытыкаваць п'есу за тое, што яна не дае таго, што трэба, трэба спытаць, ці дае яна тое, што трэба. А ці нельга сказаць, што тэатры ўхваліліся за гэтую п'есу таму, што яна нядрэнная, як сцяважарка і сам аўтар артыкула?

Я не абараняю бы «Варяжы», каб не намясцілася тэндэнцыя незалежна ганьбіць гэтую п'есу. Д. Арлоў у артыкуле, надрукаваным у газеце «Советская культура», параўноўвае «Варяжы» з існаваўшым «І адзіну ў полі воля». Што можа быць агульнага паміж добрай п'есай і дрэнным дэзэртывам? Нічога. А між тым, параўнанне развіваецца толькі для таго, каб знізіць вартасць п'есы.

Далей Я. Рамановіч прыводзіць у артыкуле дэяла драматурга і рэжысёра. Драматург гаворыць апошняе: «Вось Таўстаногаў узяў п'есу сярэдняму п'есу і зрабіў добры спектакль». І, нарэшце, каб канчаткова «дабіць» рэжысёра, які спрачаецца, аўтар артыкула адлічыў сваёго драматурга і сам уступае ў спрэчку. «Я сам, — гаворыць аўтар, — бачыў у Тэатры імя Якуба Коласа спектакль «Квартэт Аляксандра» Н. Вінічкова. П'еса павярхоўная і слабая, аднак тэатр зрабіў з гэтай п'есы вясёлы спектакль. Але справа не ў гэтым спектаклі, а справа ў тым, што нашы маладыя рэжысёры не бачылі смелых шуканняў і адважана ідуць наперад». Такім чынам, будучы вынаходлівымі, ідзці смелым наперад — і яам удача, на аснове непаўназначнай, шэрай, павярхоўнай п'есы зрабіць, што Я. Рамановіч Шкада толькі, што Я. Рамановіч зьявіўся столь высокародна заклік з сярэдняй п'есай. Баспрасна, таленавітаму і вынаходліваму рэжысёру насам можа, і ўдаецца выцягнуць п'есу, зрабіць спектакль, які вышэй за п'есу. Але усё ж гэта будзе «вясёлы», а не дабраўжасны спектакль. Добры спектакль абавязкова звязаны з удачай п'есы.

Але калі Я. Рамановіч усё ж мяркуе, што задача рэжысёра толькі ў тым, каб забавіць і здзіўляць гледача, прымаючы на працягу спектакля штучнае ўспрыманне, дык тады, вядома, патрэбна рэжысёрска ўпарта шукаць сродкі для выканання гэтай задачы. Але гэты занятак самы нудны і не мае нічога агульнага з сапраўднай творчасцю. Іншая справа, калі рэжысёр узабагае п'есу глыбокімі думкамі, плушчымі, арыгінальнай формай. Вось тут рэжысёр пачынае «арыгінальна і мэтазгодна» жыць і фантазіраваць.

Калі драматург залежыць ад жыцця, дык мы, рэжысёры, залежым ад п'есы. Наш творчы працэс пачынаецца з п'есы, з яе пазлэк, фактаў, сюжэта, характэрнага ў г. д. Мы правяралі усё жыццём.

Працэс работы рэжысёра над п'есай вельмі складаны. У кожнага рэжысёра свае метады работы. У розны час адзін і той жа рэжысёр прыносіць п'есу па-рознаму. Але ёсць і агульныя прыпынкі, агульныя палажэнні. Я не ўваўляю сабе рэжысёра, які ставіў бы п'есу, не вывучыўшы яе. Толькі ў працэсе вывучэння драматычнага матэрыялу можа ў рэжысёра ўзнікнуць задумка. Без п'есы няма і рэжысёрскай задумкі. Асноўная задача рэжысёра знайсці гармонію паміж унутраным і знешнім зместам будучага спектакля. Імяна гармонія. Гэта значыць: калі адзіны ад п'есы — дык і гаворкі пра гармонію быць не можа. Толькі ў службоўцы аўтара п'есы і рэжысёра можа нарадзіцца новы твор — спектакль.

Поспех або няўдача будучага спектакля залежыць ад таго, удалося рэжысёру і акцёрам правільна зразумець аўтара ці не.

Раскрыць думку аўтара, які вышэй сказаў, — наша задача. Але быць чалавечым у тым, каб прычына п'есу ў асобах. Аднак такія спектаклі — сумныя, некалькія, таму што няма ў іх рэжысёрскага і акцёрскага бачэння п'есы. Уменне завяршыць аўтарскі канфілікт, развіць яго — гэта патрэба ў сваю чаргу самастойнай фантазіі, рэжысёрскага погляду, умення карыстацца спецыфічнымі сродкамі, умення стварыць атмасферу спектакля. Спектакль можа быць мастацкім творам, калі рэжысёр ярка раскрывае або нават падлівае думку аўтара, звязвае яе з сучаснасцю.

варшы не варты. Як вядома, у Астроўскага мы знойдзем п'есу кароткай («На бойкім месцы») і п'есу доўгай («Лес») і яны не маюць стыльнага разнабоя. Наадварот, яны пабудаваны ў адной аўтарскай манеры, хоць тэма размова розная; і розніца яшчэ ў тым, што для падзель, якія адбываюцца ў п'есе «На бойкім месцы», Астроўскаму спатрэбілася тры акты, а падзель п'есы «Лес» патрабавалі пяціактывой формы. Вядома, сучасная п'еса павінна мець рэгламент. Няма чаго зацягваць п'есу на чатыры-пяць актаў, калі гэта не вымагаецца зместам твора і задамай п'есменніка. Але, аўтару, не рэгламент, як мне здаецца, павінен вызначыць стыль аўтара. Аўтар павінен мець магчымасць, калі ёсць што сказаць, выказаць на поўны голас і так, як яму ўласціва.

Тое, што гледач часта ўважвае не дадушы п'есу да канца, перш за ўсё сведчыць, што п'еса сама па сабе вялая і некалькая. Тое, што можа быць сказаць за гадзіну, аўтар гаворыць часам тры, а іншы раз і чатыры гадзіны. Дарэмна наш чалавек не згодзіцца трыццаці дарагі час.

Выбар аўтарам тэмы не можа вызначыць якасці драматычнага твора. Пакайдуючы ў баку складанасці драматычнага мастацтва, я хачу вылучыць, у сувязі з разважаннямі Сабалеўскага аб лаканізме, самае галоўнае ў драме — гэта яе мову. Мова драмы тым і цяжкая, што калі ў прозе аўтар можа гаварыць доўга, лаканічна і стрымана, эмацыянальна і насцяжана, і будзе многіх нашых п'ес галоўным чынам у тым, што не знойдзена дакладная драматычная мова, мова, якая можа склаці аснову твора і ў сваю чаргу ўдзякаваць, а таксама ў значнай ступені і вызначыць стыль аўтара. У Чыхава стыль — адзін, у Горкага — другі. Але іх збліжае вобразнасць, саватыват, вельмі многаму навушчы ў Чыхава. Стыль іх вельмі блізкі, нягледзячы на тое, што змест п'ес Розава і Арбузава — новы. Лірызм, задушэнасць, глыбокі пазтэкст, мары аб светлай будучыні, вырашаны рускі нацыянальны характар у гэтай глыбінні і разнастайнасць, чалавечысць, прастата, шчырасць, мужнасць — усё гэта не можа быць прынята на ўважанне ў наш час? Калі іці па шляху аўтара артыкула далей, дык не ясна, у якім жа ключы можна і патрэбна цыпер ставіць Чыхава, калі не па Чыхаўскаму, калі не сладаваць стылю, уласціваму Чыхава. Наўжо Чыхава неабходна цыпер ставіць п'есаўскаму? А Макоўскага — п'есаўскаму? Мастакі тэатр у розны час ставіў Чыхава па-рознаму, але ніколі не адыходзіў ад самога Чыхава, ад яго стылю. Мастакі тэатр асэнсавалі Чыхава з пункту погляду таго часу, калі ставіліся спектаклі, і сёння, ставячы Чыхава, неабходна наблізіць яго ідэі да сучаснасці. Чыхаў нам дарагі не толькі таму, што з'яўляецца вялікім мастаком мінулага, але галоўным чынам тым, што Чыхаў дапамагае нам і сёння змагацца за ўсё пудоўнае, што звязана з Чалавекам.

А каб плёна змагацца за праўдзінны, шматгранны паказ нашага сучасніка, нам патрэбны не «сярэдня», а таленавітыя п'есы.

М. СПІВАК,
рэжысёр Рускага тэатра імя М. Горкага, заслужаны артыст БССР.

АД РЭДАКЦЫІ. Друкуючы артыкул М. Співака, рэдакцыя азначае дыскусію на пытанні тэатра і драматыргі, якая была разгорнута на старонках газеты перад п'есамі СП СССР.

У лямашкані Беларускага тэатра оперы і балету адбыўся заключны канцэрт мастацкай самадзейнасці вышэйшых і сярэдніх навучальных устаноў горада Мінска.

На здымку: танцавальны калектыв Беларускага азяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна выконвае беларускі народны танец «Лівоўкі». Фота У. Крука.

У лямашкані Беларускага тэатра оперы і балету адбыўся заключны канцэрт мастацкай самадзейнасці вышэйшых і сярэдніх навучальных устаноў горада Мінска.

На здымку: танцавальны калектыв Беларускага азяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна выконвае беларускі народны танец «Лівоўкі». Фота У. Крука.

У лямашкані Беларускага тэатра оперы і балету адбыўся заключны канцэрт мастацкай самадзейнасці вышэйшых і сярэдніх навучальных устаноў горада Мінска.

На здымку: танцавальны калектыв Беларускага азяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна выконвае беларускі народны танец «Лівоўкі». Фота У. Крука.

Вясна здзяйсненняў

Другая вясна сямігодкі прыйшла і ў наш калгас. Трактары выйшлі ў поле. Яглі ў зямлю першыя зерні будучага ўраджаю.

Цяпер што ні год — то ўздым. Калгаснік, якога мы ведалі некалькі год назад, не той сёння. Напрыклад, каб вырасіць добрую кукурузу — з ніжэйкай раішца. Пярда ўважліва такаса, што дабіцца высокага ўраджаю без агранома немагчыма. Калгас набывае новую тэхніку, і вучыць ёю кіраваць кніжка.

У нас ёсць свае ветэраны тэхнікі, якія чвары стогодні назад пачалі апрацоўваць калгасную зямлю трактарамі. І вось цяпер на новыя цягачы селі іх дзеці. Бацька гектар узарэ, сын — тры. А гэта таму, што хлопцы майстэрствам авалодалі, з навукай і дружба.

А на ферме. Дваццаць васьмь дзярэк, якіх дванаццаць працуюць ужо каля дзесяці год. Раней па-дзядуску кароў даглядалі, і надой былі нізкія. А цяпер: «Якая ты даярка, — кажуць калгаснікі, — калі не надойш за год ад каровы па тры тысячы літраў!» Год ад году павышаецца прадукцыйнасць дойнага стагку. Павялічвалася і пагадоўе кароў. Сёлетня будзем мець па 39 галоў буйнай рагатай жывёлы на сто гектараў зямлі, з іх — па трыццаць дойнаў кароў! А гэта, што людзі навучыліся лепш весці гаспадарку, яспынана багачее калгас. Вось наш рост і рэальныя магчымасці: у 1955 г. калгас меў гадавога даходу 700 тысяч рублёў, летась — 2150 тысяч, а сёлетня запланавалі тры мільёны! Маём

тую ж зямлю і працуюць тыя ж людзі.

Летась працадзень калгасніка каштаваў да 14 рублёў, сёлетня — 18! Сямігодку па вытворчасці мяса выканаем у 1962 г., па надой малака — у 1963 г. І наогул сямігодковы план па калгасу будзе выкананы на тры гады раней тэрміну. Гадавы даход складзеся да пяці мільёнаў рублёў, калгаснікі будзе атрымліваць на працадзень больш як дваццаць рублёў.

Усё гэта творачы людзі, іх умненне, настойлівасць, упэўненасць у тым, што нашае сёння лепшае, чым нашае ўчора, а нашае заўтра будзе яшчэ лепшым.

Навука, культура дапамагаюць нам здзяйсняць нашы планы. Вось, напрыклад, сёлетня пасеем 160 гектараў кукурузы. Як будзе апрацоўваць два механізатары. А ў наступным годзе станем пераходзіць на сучасную механізацыю працадзёных работ на полі, і на ферме. У калгасе ўжо ёсць 20 электраматораў. І яшчэ некалькі набудзем сёлетня. Бо далейшы рост гаспадаркі немагчымы без механізацыі.

За вялікай механізацыяй ідзе вялікая культура ў вёску. Цяпер у нас свой клуб на 270 месцаў, працуюць бібліятэка, гурткі мастацкай самадзейнасці, асці, камбанды бытавога абслугоўвання. Будуюцца калгасная сталовка, лазня, хлебапякарня. Новую школу заканчаем. Гэта толькі сёлетня. А колькі планаў на будучае! І ўсе нашы планы абавязкова здзісянім. Зарука гатаму — нашы чудаўныя людзі. У многіх з іх — сярэдняя і вышэйшая адукацыя.

Нашы перадавікі вытворчасці — героі сямнаццацігадовага вайны, вартыя, каб пра іх былі напісаны мастацкія творы. Так, дзякуючы мудраму кіраўніцтву Камуністычнай партыі, энтузіязму працадзёных людзей, сёння ў наш калгас прыйшла непаўторная вясна новых здзяйсненняў!

У калгасе свой радыёвузел. У конным доме радыёкронка. Пярэд мірафонам выступаюць перадавікі калгаса. А вась старшыня праўлення Сцяпан МУЖЫКІН выступае па радыё з чарговаю лекцыяй.

старшыня калгаса «Бальшавік» С. МУЖЫКІН.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА У КАЛГАСЕ «БАЛЬШАВІК» ТАМЕЛЬСКАГА РАЙОНА

ПРА ЛЮДЗЕЙ КАЛГАСНЫХ

Старшыня праўлення пахваліўся: — Хораша пачалася вясна. Усе ў полі. Толькі «апошні» і «першы» ў майстэрні.

Задава. Чаму «апошні» і «першы»? У майстэрні — чалавек і разабраны калёсны трактар.

— Ужо хачелі на металалом адрэзаць, — пачаў дзядзька Сцяпан, які корпаўся ля трактара: — А я кажу: «Не, хлопцы, гэты У-2 яшчэ горы перанерне». Смяюцца з мяне: «Як сахой перанерне, так і гэты пырхаўкай». Я дажу — і гэтая пырхаўка будзе яшчэ прапанаваць. Няўжо ў гаспадаркі лішняе цягло абза? Вось прайдзе два-тры дні... тады пачаць. Запастак не было, а цяпер дасталі.

Ужо змярлася, а Сцяпан Дубінін не адходзіў ад трактара. Не таму, што ён сказаў і ў-2 яшчэ будзе працаваць. Не гонар слова ён адстойваў. Хоць у калгасе ёсць чатыры новыя трактары, але дзядзька Сцяпан не можа расставіць са сваім першынцам.

— Яшчэ сезоны два папрацуе, — кажа ён, — а потым гэты У-2 у калгасны музей паставім.

«Трактар у музей... Толькі так», — думае дзядзька Сцяпан.

Дваццаць пяць год назад, маладым хлопцам Сцяпан Дубінін упершыню сёў на такіх калёсных трактары і з МТС прыехаў на ім у Бабовічах. Ён на трактары зараўніваў адвечныя сялянскія межы. А ўслед за трактарам хадзілі бабовіцкія дзеці, зайздросцілі першаму трактарысту.

З тае пары Сцяпан Дубінін увесь час у калгасе на трактары. Вось за гэта яго ў Бабовічах і прызвалі «першынцам».

А ў-2 — апошні сёння трактар у калгасе. Магчыма, праз некалькі год і DT-54 паставяць у музей, калі на палях будзе працаваць электраматоры, больш удасканаленыя цягачы. Хто пабудзе за рублём столькі год і на DT-54, магчыма, і яму, як Сцяпану Дубініну, будзе цяжка расставіцца з машынай, працуючы на якой — столькі карысці прынесу сваёму народу.

А вась Мікіта Рабінкоў, Аляксей Мельнік, Аляксандр Пархоменка, Сяргей Рубанаў. Яны таксама да вайны былі першымі трактарыстамі. Усе гэтыя ветэраны і цяпер водзіць стаглыя коней па палях роднага калгаса. Іх дзеці таксама ўліліся ў атрад калгасных механізатараў.

Навука прыйшла ў калгас. Механізатары авалодалі агратэхнікай.

па ж перакрыць нору! І яна сямігодку парашыла выканаць за тры гады.

Рукі Анастасі Дубінінай уцяпістыя, мускулістыя. Іх пакрылі сінія пражалкі. А далоні ружовыя, чыстыя як у доктара.

З трыццаці сёмага года яна працуе на ферме даярчай. Колькі надалі малака гэтыя рукі — не змералі. І цяпер яны не ведаюць спакою. Здаецца, усё ішло добра. Анастасія з сяброўкамі Марыяй Капытовай, Ганнай Зубавай ужо больш дзевяці год даглядаюць па 9 або па 11 кароў. Яны — ветэраны калгаснай жывёлагадоўлі. У іх шмат наакопена вопыту. На іх вопыце вучыліся многія даяркі. Вучыліся, а цяпер устарэў іх мэта.

Неяк на ферму зайшоў калгасны бухгалтар. Як чулага і паважанага чалавека, даяркі парашылі пачаставаць яго спярша дасціпным сяброўскім жартам, а потым сярдэсм.

Бухгалтар паглядзеў на гарлач і кажа: — Ведаеце, колькі гэты літр малака каштуе калгасу?

— А мы не настолькі скнарны, — заўважыла Анастасія Дубініна, — каб на гэты літр выдаткі падлічваць.

— А я вась падлічу, — і бухгалтар адставіў ад сабе тое малака і прадаўцаў: — Вам, даяркам, кармы аддаў, а малака атрымаў. Мне, бухгалтару, відней, колькі мы багатыя... Вось на аплатаў работнікам фермы за год выдаткоўваецца 36 тысяч працадзёнаў. Як падлічыць кармы ды прададзі, дык літр малака і кілаграм мяса каштуюць толькі на палавіну таней і параўнанні з рыначнай цаной. А гэта душа догага. І будзе догага, калі мы па-новаму не пачнем развіваць жывёлагадоўлю.

Па-новаму... Больш дзевяці год Анастасія Дубініна даля кароў у дабру, а цяпер «па-новаму»... Не ў яе будучы вучыцца, а ёй трэба вучыцца ў моладзі... Адна даярка будзе даглядаць і даць не дзевяць кароў, а пяцьдзесят! І каровы будзе стаць без прывазі.

— Ну, чаго не будзе, таго не будзе, — запрэчыла Соф'я Калініна. — Мне пяцьдзесят васьць гады. Здаецца, яшчэ трохі шпулью. А вась калгасныя каровы без прывазі стаялі, ды па пяцьдзесят галоў — чаго не будзе, таго не будзе...

Не вытрымаў аграном калгаса Анатоль Кулакевіч.

— Цётка Соф'я, а няўжо не памятаеш, як

арганізоўвалі калгас, ды кароў у адно гмуно зводзілі? І жыўла з рагамі, а мірна стала.

— Правільна кажа, — падтрымала агранома Анастасія Дубініна, — Каровы без прывазі могуць стаць. Пасуцца ў табуны гуртам. І стаяць могуць гуртам. А вась як адна даярка будзе пяцьдзесят кароў даць — не ўваляю.

Аграном раскаваў, чаму ў Чыжа таннае мяса. Ён практыкуе гуравое ўтрыманне. У перадавых калгасах нашай краіны адна даярка даглядае і па пяцьдзесят кароў. Падача кармоў механізавана. Доўж кароў электрадайкамі.

Сёлетня ў калгасе будзе 350 дойнаў кароў. На ферме працуе 28 даярэк. І яшчэ трэба некалькі даярэк. Сабекшот малака мала панізіць. А калі замест 35 даярэк застанецца 7, тады літр малака будзе каштаваць калгасу не даражэй, як па 20 капеек. Такім чынам, механізацыя працадзёных работ на ферме — шлях да новых багачыў.

Анастасія Дубініна аразумела, неабходнасць механізацыі. А хіба не яе рукі, не рукі яе сябровак заклаў падмурок, на якім замест даўняй пачынаюць уводзіцца электрадайнавыя апараты.

Пра Андрэя Бандарэнку і за мяжой ведаюць... Не так даўно ён адпачываў на курорце. Купаўся ў моры, загараў на сонцы — набіраўся моцы. Хто ён такі, адкуль родам — неак раскаваў таварышу па лаю. А праз два — тры дні да дзядзькі Андрэя падыходзіць замежны госці і цікавіцца, ці праўда, што ён калгаснік. Дзядзька Андрэй — чалавек сціплы. Ну, а калі адзі з іх сказаў, што ён журналіст — тут і Андрэй Бандарэнка раскрыў свае карты.

Ён раскаваў замежным гасціям, што ён родам з Бабовіч. З першага дня арганізацыі грамадскай гаспадаркі ў Бабовічах працуе ў калгасе. Спярша быў радыям хлэбаробам, а потым дваццаць год бригадзірам садава-гародніцкай бригады. І вась надыйшла вясень у яго жыцці. На агульным сходзе калгаснікаў яму выдзелілі пастаянную і заслужаную пенсію — 30 працадзёнаў у месяц! За ўзнагародзіла яго пудэўкай на курорт.

У калгасе многа людзей пайшло на заслужаны адпачынак. Усім неабходным забяспечыў іх калгас. Многія, як і ён, пенсіянеры на арцельныя срокі адпачываць, ляжыліся і будучы адпачываць у лепшых здравіц краіны.

А гэта таму, што калгас з году ў год багачее, людзі пачынаюць жыць заможна.

ТРЭЦІ ТУР КОНКУРСУ

Абмеркаваўшы вынікі другога тура міжрэспубліканскага конкурсу маладых музыкантаў-выканаўцаў Беларускай, Літоўскай, Латвійскай і Эстонскай ССР, журы абвясціла прызавышы выканаўцаў, дапушчальных да ўдзелу ў трэцім туры.

Журы конкурсу адзначыла высокую тэхнічную парыхтоўку, наяўнасць густу ў большасці ўдзельнікаў і заўважыла з просьбай да арганізацыйнага камітэта конкурсу аб пэўналічын колькасці ўдзельнікаў трэцяга тура.

Арганізацыйны камітэт задаволіў просьбу журы. Да трэцяга тура дапушчаны 20 выканаўцаў. З іх 10 піяністаў, 6 скрыпачоў і 4 вялянчалісты. Сярод іх беларускія выканаўцы — піяністы В. Крыштопенка, Н. Цёмкіна, Л. Юшкевіч, скрыпач В. Чарныш і вялянчаліст С. Малорскі, эстонскія піяністы А. Білі і В. Ротс, латвійскія піяністы М. Валтэр, Н. Новік і С. Швалкоўская, вялянчалісты М. Вілеруш і Э. Тэстэлен, скрыпачы В. Берг, В. Гірскі і Ю. Швалкоўскі. У трэцім туры Літоўскага ССР — прадстаўлена пяць выканаўцаў. Гэта піяністы А. Дварыняйтэ і А. Ізэпаенайтэ, скрыпачы А. Вайнонайтэ і Д. Памерайнайтэ, вялянчалістка С. Нарунайтэ.

На здымку: удзельніца міжрэспубліканскага конкурсу музыкантаў, студэнтка Літоўскай дзяржаўнай кансерваторыі Вайнонайтэ Аўдэрона.

На здымку: удзельніца міжрэспубліканскага конкурсу музыкантаў, студэнтка Літоўскай дзяржаўнай кансерваторыі Вайнонайтэ Аўдэрона.

Фота Ул. Крука.

Слова да пісьменнікаў

У мяне трое дзяцей. Старэйшая дачка вучыцца ў сямім класе. Неўзабаве яна пачне выбіраць месца ў жыцці, куды пайсці працаваць, а потым — вучыцца далей. За старэйшай падрастуць і малодшыя.

Я часта думаю аб заўтрашнім дні нашых дзяцей. Яны — прадоўжэнне нашых спраў. Значыць, яны будучы не толькі актыўнымі будоўнікамі камуністычнага грамадства, а і яго члены.

А для таго, каб яны былі падрыхтаваны да будучыні, іх трэба штодзённа вучаваць. І як мае быць вучаваць.

Нядаўна адбыўся ў школе загадкавы скандал. Класныя кіраўнікі, бацькі, навукавыя часткі і дырэктар гаварылі аб цеснай сувязі школы з жыццём. Гаварылі, як трэба вучаваць дзяцей у сям'і і закладзі, каб кожны вучыць вучаваць жывёлагадоўлю. Нехта з педагогаў нават сказаў, што догляд жывёлы дапаможа вучыць лепш палюбіць сельскую гаспадарку.

Такі клопат для мяне быў прыемным, але не зусім зразумелым. І вась чаму: прывучыць да працы нашых дзяцей — добра, але навошта ўсіх прывучаць да адной спецыяльнасці? Няўжо калгасу патрэбны адны жывёлагадоўцы? У дзяцей трэба развіваць цікавасць і да будаўнічай справы, і да механізацыі, і да музыкі, і да мастацкай самадзейнасці.

А пры такім выхаванні, калі ўсе вучыць вучыцца толькі даглядаць жывёлу, — нехта выхаваче ўсебакова развітага чалавека.

Фармавіне новага чалавека працягваецца і пасля школы. На першым кроку самастойнай працы, пры першых цяжкасцях і няўдачах хто будзе яго настаўнікам?

Памятаю, пасля вайны я вярнуўся ў сваю вёску. Куды пайсці працаваць — у горад ці ў калгас? І горад трэба адбудоваць, і калгас таксама разбураўся. Застаўся дома. Кожны дзень на працы.

Аднойчы ўзімку бацька з Гомеля прывёз мне валёнк, маці цёплую хустку і яшчэ нейкі пакунак.

— Што гэта? — пацікавіўся я.

— Кніжкі... — і бацька параў, — чытай, сын... Родная маці так не скажа, як кніжкі. Чытай, разумнейшы будзеш.

Былі ў мяне няўдачы, расчараванні. А кнігі вучыла рукі не апускаць. Кнігі мяне навучыла жыць і працаваць для людзей, для будучыні. Я выбраў спецыяльнасць жывёлагадоўцы. Цяпер я — камуніст. Хто маім будзе настаўнікам на самастойным шляху — скажу прама: пісьменнік, яго кніжкі.

Нешы дзеці чытаюць многа кніг. Яны шукаюць адказы на многія пытанні.

Вось чаму я кажу і ўпэўнен, што ў выхаванні маладога пакалення вялікая роля належыць пісьменніку. Я сачу за развіццём сучаснай беларускай прозы. Беларускае пісьменніцтва многа напісана кніг пра

вайну, пра аднаўленне калгаса. А вась пра героў сямнаццаціга года мала тораў. А ў рэспубліцы многа даярэк, якіх надалі за год ад каровы па пяць і больш тысяч літраў малака. А добрых нарысоў няма пра іх працоўныя подзвігі.

Я многа чытаў пра калгас «Рассвет» і яго старшыню Кірылу Арлоўскага. Нядаўна прачытаў на старонках часопіса «Полымя» апавесць Макара Паслядовіча «3 табою побач». А хачелася б паглядзець кінафільм аб тым, як калгаснікі і Кірыла Арлоўскі ўнімілі гаспадарку.

У нас у рэспубліцы многа перадавікоў калгаснай вытворчасці, у іх хочацца вучыцца жыць і працаваць. Дык напішыце, таварышы пісьменнікі, пра гэтыя чудаўныя людзей, нашых сучаснікаў, мастацкія творы. Ад вас такіх падарункаў чакаюць нашы дзеці. І мы, прадстаўнікі старэйшага пакалення, будзем вам удзячны, калі вы дэпомажам нам вучаваць сабе змену, верную нашай чудаўнай будучыні.

— Калі гэта я пайду ў адпачынак? — А хто ж цябе не пускае? — у сваю чаргу запытаў бригадзір фермы Павел Белавусэў і дадаў: — Нашыны заяву на праўленне, пудэўку вазьмі і з'едзі сабе хоць у дом адпачынку.

— Хвала табе, браце, — уедліва сказала Валыніца: — Вось я сёння ўжо ў пяць гадзін раніцы была на ферме. А цяпер колькі? Дванаццаць... Я яшчэ не снідала. Нельга адлучыцца. Апаросы. Дык як жа я буду цяпер адпачываць?

— Ну, улетку ў Крым з'едзі... — Улетку аджорм пачнем. Таксама часу не будзе.

— Валыніца, — аж павысіў голас Белавусэў, — дык хіба ж цябе прымусяць у адпачынак адпраўляць?

Яна звонка засмяялася і паўтарыла: «Прымусам...» Усмішка яе яшчэ больш палагодзіла. Хоць Валыніца ўжо 41 год, але па абліччу ёй ніхто столькі не дае. Две рукі кладуцца да работ, там і старасць адступае.

Летась яна адкарміла 400 вёгняў, а сёлетня падручылася на 600! Гэта на столькі падручылася, а хочаць

У чырвоны куток зайшла свінарка Валыніца. На твары яе ўсмішка. Сама ёмка, а калі села на крэсла, з палёгкай уздыхнула. Відаць было, што стамілася. Потым запытала:

— Калі гэта я пайду ў адпачынак?

— А хто ж цябе не пускае? — у сваю чаргу запытаў бригадзір фермы Павел Белавусэў і дадаў: — Нашыны заяву на праўленне, пудэўку вазьмі і з'едзі сабе хоць у дом адпачынку.

— Хвала табе, браце, — уедліва сказала Валыніца: — Вось я сёння ўжо ў пяць гадзін раніцы была на ферме. А цяпер колькі? Дванаццаць... Я яшчэ не снідала. Нельга адлучыцца. Апаросы. Дык як жа я буду цяпер адпачываць?

— Ну, улетку ў Крым з'едзі... — Улетку аджорм пачнем. Таксама часу не будзе.

— Валыніца, — аж павысіў голас Белавусэў, — дык хіба ж цябе прымусяць у адпачынак адпраўляць?

Яна звонка засмяялася і паўтарыла: «Прымусам...» Усмішка яе яшчэ больш палагодзіла. Хоць Валыніца ўжо 41 год, але па абліччу ёй ніхто столькі не дае. Две рукі кладуцца да работ, там і старасць адступае.

Летась яна адкарміла 400 вёгняў, а сёлетня падручылася на 600! Гэта на столькі падручылася, а хочаць

НОВАЙ ПЕСНЯЙ СЛАВІЦЬ НОВАЕ ЖЫЦЦЕ

Калі я закончыла школу, пайшла працаваць у калгас. Хораша прапанаваў у полі. Сонца, чыстае паветра, а далі які! Працуюм дружна, грамадою. А дае калектыву, та і песня. Розныя песні спявалі: і жаніўныя, і пра каханне, і аб шырокіх палях калгасных.

А калі ў калгасе пабудавалі клуб, сталі наведваць самадзейныя гурткі, спявалі ўжо ў суправаджэнні баяна. У нашым калгасным хоры 50 чалавек. Ёсць і салісты. Удзельнічаюць у самадзейнасці і пажылыя калгаснікі. Хоць нашы канцэрты слухаюць уважліва, але я сказала б, што рэпертуар наш яшчэ абмежаваны. Спяваем тое, што два-тры гады назад спявалі.

Калгаснікі ўжо разумеюць оперу, класічную музыку. Аб новым жыцці хочацца спяваць новыя песні. Аднак паэты-песеннікі яшчэ мала напісалі чудаўных песень аб сённяшнім калгасным жыцці. Песня тады будзе клікаць, весці за сабой, калі яна выкажа ўсю веліч пацуюцца будоўніка камуністычнага грамадства.

Няўжо ў нашых пастаў заступілася прыра, а ў кампазітараў не стае часу напісаць для самадзейнага калектыву добрую аперату? Мы з вялікай прыемнасцю паставілі б такі твор на нашай сцэне. У нас можа ўдзельнічаць больш за сто чалавек у самадзейнасці. Толькі нам трэба но-

Тамара ПУЗІКАВА — салістка, адна з лепшых удзельніц мастацкай самадзейнасці.

былі ў праграме аднаактова п'еса, вадзіль, скетч. Самадзейныя артысты чакаюць ад нашых пісьменнікаў-драматургаў новых цікавых п'еса.

Новае жыццё патрабуе новага рэпертуару.

Тамара ПУЗІКАВА.

Калгасны пастух сёлетня ўпершыню выгнаў кароў на пашу. А дарыні тым часам прыйшлі ў чырвоны куток. Ады слухаюць радыё, другія чытаюць газеты, часопісы. Вось літ стана «Чытаецца гэтыя кнігі» (злева направа) даяркі Марыя ФЕДАРЧОВА, Таліна ДУБІНА і ЛІДА КАЗЛОВА цікавіцца навінкамі літаратуры па жывёлагадоўлі.

Аб чым ідзе гэта гутарка? Прыслухацца — і словы знаёмыя. Ды гэта ўдзельнікі драматычнага гуртка (злева направа) — маладыя калгаснікі Іван РАБІНКОў, Віктар ДРАЗДОў і Мікалай КУЛІНІК развучваюць п'есу Алясея Рыльска «Колькі вяртучы кнігі».

АГІТАТАР — ВАЖАК

Прачытаўшы паставоў ЦК КПСС «Аб задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах», я шчыра пераканаўся, што агітатары — вялікая сіла ў калгасе.

Памятаю, пасля вайны працаваў я ў калгасе ў будаўнічай бригадзе. Над вечар нам далі распараджэнне, каб праз два дні быў збудаваны кароўнік, бо з дня на дзень чакалі: вась-вось выпадае снег, а жывёла стаяла пад адкрытым небам. Сцены вывелі, а для даху матэрыялу не было. Трэба было нахаць у лес. А ўсе працавалі ўвесь дзень... Каго паслаць?

— Рыгор Іванавіч, — звярнуўся я да Лапціка, спадзеючыся на яго запамого. Ён слова мела ўпільну ў брыгадзе. Ён адмовіўся. Я пачаў агітаваць іншых. Ніхто не згаджаўся, а хаць трэба. Як арганізаваць людзей? Я дастаў з шафы плакат «Уладзімір Ільіч Ленін на суботніку», каб павесіць на сцяне.

Хоць усе бачылі раней гэты плакат, але і яшчэ раз паглядзеці. На хвіліну-дзве запанавала маўчанне. У гэтым маўчанні кожны падумаў пра Леніна. А нехта сказаў:

— Ленін дзяржаву кіраваў, хворым быў і... а мы?

Больш агітаваць не трэба было. Як адзіна паехалі ў лес.

Цяпер наш калгас двойчы мільянер. У гэтым вялікай заслуга нашых агітальнікаў.

Летась даяркі неж доўга раініся, якія абавязальнасці ўзяць. Да іх на ферму пайшлі агітатары Сяргей Рубанаў і Аляксей Бандарэнка. Зачалі гаворку пра жывёлагадоўчу Разааншчыны.

— Добра разанцам... У іх не такія каровы, як у нас, — сказала даярка Ліда Бандарэнка.

— А пры чым тут каровы? — перабіла я Наста Палонік.

— Якая ты хуткая на язык. На справе б так.

— І на справе будзе! — з гонарам адказала Наста. — Я даўно парашыла надалі па тры тысячы сто літраў ад каровы.

— А ты думаеш, я адстану? — засмяялася Ліда.

Агітатар, як кажуць, знайшоў ключ да людзей. І даяркі стрымалі слова.

Сёлетня наш калгас узяў павышаны абавязальнасці — у паўтары два разы супраць летаншніх — і папамо малака, і па вытворчасці мяса. Напярваля думаць, што толькі кармавая база вырашае поспех справы (кароў у калгасе дастаткова).

Усё залежыць ад умення калгаснікаў. А іх трэба арганізаваць.

Нашы агітатары распаўсюджаюць вопыт перадавікоў, вучаць людзей па-новаму працаваць, дамагацца зніжэння сабекошту прадукцыі.

Агітатар заўсёды наперадзе мас А таму павінен многа вучыцца.

У нас многа выпушчана ў свет брамураў аб вопыце перадавікоў вытворчасці. Але мала літаратуры аб перадавым вопыце агітатараў. Я даўно хачу дачытаць і цікавы мастацкі твор аб рабоце лепшага агітатара. А нашы беларускія пісьменнікі абходзяць міма ў сваёй творчасці вобраз агітатараў-важак.

І. ЛАПЦІКІ, загаднік навукавыя часткі Бабовіцкай сярэдняй школы.